

PSYKOLOGITYÖN PALVELUTOIMINTOJEN LUOKITUSOPAS

PETRI NÄÄTÄNEN, JOHANNA BLÄFIELD, SIRPA HAKKARAINEN, MERJA HALLANTIE,
TUULA HYNNINEN, SANNA KOSKINEN, MARJATTA MUSIKKA-SIIRTOLA, VESA NEVALAINEN,
MATTI OJALA, RITVA PÄIVIÖ, MERVI RANTA, SEIJA TALO, JARI VARJONEN, TUIRE VÄÄNÄNEN

© Kirjoittajat ja Stakes

Kannen suunnittelu: Harri Heikkilä

Taitto: Raili Silius

ISBN 978-951-33-2296-0

ISSN 1237-5673

Gummerus Kirjapaino Oy
Jyväskylä 2008

Saatesanat

Lukuisilla sosiaali- ja terveydenhuollon ammattikunnilla on jo aiemmin ollut toimenpideluokitus, joka kuvaa kyseisen alan ammattihenkilöiden tekemää työtä. Vuonna 2005 tällaista alettiin Stakesin ja Suomen Psykologiliiton yhteisprojektina laatia myös psykologeille. Asiaa valmistelemaan koottiin projektiryhmä, jossa oli edustus kaikista psykologian alan keskeisistä sovellusaloista. Ryhmän puheenjohtajana toimi vastaava psykologi Vesa Nevalainen Suomen Psykologiliitosta. Sihteerinä toimivat Seija Talo (ad. 1.1.2007) ja ylilääkäri Matti Ojala Stakesista. Tämän käsillä olevan opaskirjan työsti ja muokkasi lopulliseen muotoonsa johtava psykologi Petri Näätänen. Stakes tuki hankkeen viimeistelyvaihetta taloudellisesti.

Projekti oli tarpeeseen, sillä psykologin työtä on aiemmin kuvattu varsin summattaisesti ja ammattikunnan sisälläkin eri käsitteet ovat saattaneet tarkoittaa varsin eri asioita.

Jo työryhmän työskentelyn alkuvaiheessa tuli selväksi, että psykologin työtä ei voida kuvata pelkkänä toimenpideluettelona. Niinpä päädyttiin tässä oppaassa esiteltävään, viittä työn eri dimensiota kuvaavaa malliin. Työryhmän jäsenten pilotitokeiluissa on malli havaittu toimivaksi eikä mallin mukainen työn kuvaus vie kohtuuttomasti aikaa.

Psykologityön sovellusalueet muuttuvat vuosien kuluessa, ja suurella osalla ammattikuntaa on vaikea mieltää itseään minkään tietyn sovellusalan edustajaksi. Niinpä luokituksessa on jätetty sovellusala kokonaan pois. Oppaassa ei ole myöskään mukana kuvausta kunkin toimenpiteen vaativuudesta. Asiaa kyllä harkittiin, mutta sellainen ei onnistu psykologian alalla. Esimerkiksi lyhytterapeuttinen interventio voi toimenpiteenä olla yhtä vaativa kuin pitkä psykoterapia, samoin jonkin erityisalueen tutkiminen voi olla yhtä vaativaa kuin laaja psykologinen arvio. Oppaasta puuttuvat myös mm. annetun palvelun onnistumisen tai vaikuttavuuden arviointi. Nämä voi kukin halutessaan lisätä kunkin toimenpiteen kuvauksen kohdalle.

Psykologin työ on niin yksilöllistä ja monipuolista, että kaiken kattava, täydellinen malli ei ole mahdollinen. Yksittäinen psykologi joutuu opasta käyttäessään varmasti soveltamaan asioita, käyttämään omaa harkintaansa siitä, mihin luokkaan kulloinkin kyseessä oleva palvelu kuuluu.

Opasta laadittaessa ei ole vielä ollut selvillä, miten laajaan käyttöön opas käytännössä tulee. On kuitenkin toivottavaa, että opasta käytetään myös silloin kun psykologityötä ei suoranaisesti luokitella sen pohjalta. Kaikkien psykologien on joka tapauksessa hyvä olla tietoisia oppaan tarjoamista mahdollisuuksista erityisesti palveluiden hinnoittelua miettiessään.

Psykologian toimenpideluokituksen asiantuntijaryhmää ja erityisesti johtava psykologi Petri Näästästä hyvästä työstä kiittäen

Helsinki 25.2.2008

Vesa Nevalainen
Puheenjohtaja

Matti Ojala
Sihteeri

Johdanto	7
Psykologityön luokituksen taustamalli	10
Psykologityön yleismallin tarve ja toteutus	10
Psykologityön yleismallin kuvaus	11
Työskentelymuoto	11
Työskentelyn kohde	11
Palvelukonteksti	12
Työskentelyvaihe	12
Vaikuttamisen tavoite	12
Luokittelu psykologityön yleismallin pohjalta	13
Luokituskoodien kuvaukset	15
Psykologiset työskentelymuodot	15
A. Psykologiset tutkimukset	15
AA. Psykologinen tutkimusselvitys	15
AB. Psykologinen arvio	15
AC. Suppea psykologinen tutkimus	16
AD. Psykologinen tutkimus	16
AE. Laaja psykologinen tutkimus	17
AF. Psykologinen toimenpidesuunnitelma	17
I. Psykologinen interventio	18
IA. Psykologinen moniammatillinen vaikuttaminen	18
IB. Psykologinen interventioselvitys	18
IC. Psykologinen neuvonta	19
ID. Psykologinen ohjaus	19
IE. Psykologinen mini-interventio	20
IF. Psykologinen lyhytinterventio	20
IG. Keskipitkä psykologinen interventio	20
IH. Pitkä psykologinen interventio	20
E. Psykologin koulutus	21
EA. Psykologin tiedonanto	21
EB. Psykologin opetustehtävä	21
EC. Psykologin kurssi	22
ED. Psykologin koulutusohjelma	22
EE. Psykologin koulutuksellinen ohjaus	23
P. Psykologin julkaisutoiminta	23
PA. Psykologin menetelmäjulkaisu	23
PB. Psykologin opetusjulkaisu	24
PC. Psykologin asiantuntijajulkaisu	24
PD. Psykologin tutkimusraportti	24
PE. Psykologin tieteellinen julkaisu	25

D. Psykologin hallinto- ja kehittämistyö	25
DA. Psykologin hallinnollinen perustyö	25
DB. Psykologin hallinnollinen asiantuntijatyö	26
DC. Psykologin esimiestyö	26
Työskentelyn kohde	27
I. Psykologityön kohde yksilö	27
P. Psykologityön kohde parisuhde	28
F. Psykologityön kohde lapsiperhe	28
G. Psykologityön kohde ryhmä	29
O. Psykologityön kohde organisaatio	29
N. Psykologityön kohta yhteiskunta	30
M. Psykologityön kohde kansainvälinen yhteisö	30
E. Psykologityön kohde ammattitaito	31
Palvelukonteksti	31
1. Psykologin asiakastyö	32
2. Psykologin toimintaympäristön sisäinen palvelu	32
3. Psykologin verkostotyö	32
4. Psykologin kansainvälinen yhteistoiminta	32
Työskentelyvaihe	33
1. Psykologityön vaiheena valmistelu	34
2. Psykologityön vaiheena tiedon keruu	34
3. Psykologityön vaiheena analysointi	35
4. Psykologityön vaiheena tulkinta	35
5. Psykologityön vaiheena raportointi	36
6. Psykologityön vaiheena toimenpide	36
Vaikuttamisen tavoite	36
1. Psykologityön tavoitteena proaktio	37
2. Psykologityön tavoitteena tunnistaminen	37
3. Psykologityön tavoitteena ennaltaehkäisy	38
4. Psykologityön tavoitteena edistäminen	38
5. Psykologityön tavoitteena korjaaminen	39
6. Psykologityön tavoitteena seuranta/vahvistaminen	39
Koodausprosessi	40
Esimerkkikoodauksia	41
Eräitä valittuja koodausesimerkkejä	44
Psykologisten palvelutoimintojen luokittelujärjestelmän tiivistetyt luokitusohjeet	47

Johdanto

Psykologityön kuvaamiselle ei ole kansallisesti vielä syntynyt selkeitä ja yhtenäisiä käytäntöjä. Tilanne on sama myös kansainvälisesti, vaikkakin tämänlaatuinen toiminta on selvästi aktivoitunut viime vuosina. APA (American Psychological Association) on vuodesta 2001 alkaen kehittänyt käsikirjaa (International Classification of Functioning, Disability and Health. Procedural Manual and guide for Standardized Application of the ICF: A Manual for Health Professionals) WHO:n julkaiseman ICF-toimintakykykäsitteistön käyttöön soveltamisesta. Oppaan työstämiseen ovat osallistuneet myös muut terveydenhuollon ammattijärjestöt, ja sen tavoitteena on yhtenäistää ja täsmentää psykologien ja muiden asiantuntijoiden toimintakyky-käsitteistöä ja tarkentaa arviointikohteita ja sen kautta myös toimenpidemikkejä. Tämä opas on edelleen luonnosvaiheessa, ja sitä työstetään yhdessä WHO:n kanssa. Kanadan v. 2006 julkaistussa toimenpideluokituksessa (Canadian Classification of Health Interventions) on lyhyt koodisetti 4/1000 sivua psykologian toimenpiteiden koodaamiseksi. Myös Belgiassa ja pohjoismaissa on aloitettu toimintaa psykologityön luokittamiseksi.

Psykologityön luokitusjärjestelmällä on useita tärkeitä käyttötarkoituksia. Psykologityön luokitusjärjestelmää tarvitaan mm:

1. Psykologityön systemaattiseen kuvaukseen ja kehittämiseen
  - Psykologi tekee tyypillisesti itsenäistä ja vaativaa asiantuntijatyötä jossa valmiita, selkeitä toimintamalleja ei ole määritelty. Lisäksi psykologeja toimii hyvin erilaisissa työympäristöissä. Palvelutoiminnan kirjo on varsin laaja. Työn parempaa tuntemista ja kehittämistä edistää oheinen luokitusjärjestelmä, joka pyrkii joustavasti huomioimaan psykologityön monipuolisuuden ja sen erityispiirteet.
2. Psykologityötä kuvaavan yhteisen kielen, terminologian ja käsitteistön synnyttämiseen, levittämiseen ja soveltamiseen oman ammattikunnan keskuudessa
  - Psykologisista termeistä on vaihtelevia käytäntöjä. Yritys yhtenäistää käytäntöjä toivottavasti käynnistää rakentavan dialogin psykologitoiminnan ydinkäsitteiden aiempaa tarkemmassa määrittelemisessä.
3. Psykologityön ymmärtämiseen ja siitä kommunikoimiseen ammattikuntien välillä
  - Psykologisten termien ja käsitteistön selkeyttäminen mahdollistaa myös paremman kommunikoinnin muille ammattikunnille psykologisista palveluista ja niiden erityispiirteistä.

4. Psykologisen termistön yhtenäiseen käyttöön erilaisissa asiakirjoissa, kuten esimerkiksi sairauskertomuksissa ja toimenpidesuunnitelmissa
  - Psykologisen termistön yhtenäinen käyttö erilaisissa hallinnollisissa asiakirjoissa edesauttaa esimerkiksi vertailtavuutta ja asiakkaiden tasapuolista kohtelua sekä myös tarpeenmukaisen hoidon toteutumista.
5. Psykologityöhön perustuvien hoito-, kuntoutus- ja muiden toimenpiteiden määrittelyssä
  - Yhtenäinen termistö mahdollistaa näiden toimenpiteiden asianmukaisen määrittelyn ja yhtenäisten käytäntöjen luomisen.
6. Psykologityöhön perustuvien korvauskäytäntöjen perusteiden määrittelyssä
  - Yhtenäiset määritellyt toimenpiteet luovat pohjan psykologityön aiempaa täsmällisemmälle hinnoittelulle ja korvauskäytäntöjen perusteiden määrittelylle.
7. Psykologityön tilastointiin
  - Psykologisen työn luokitusjärjestelmä mahdollistaa psykologitoiminnan erityispiirteet huomioivan tilastoinnin. Usein psykologitoiminnan tilastoinnissa on vääristymiä psykologityölle sopimattomien luokitusjärjestelmien vuoksi.
8. Psykologityön laadun hallinnassa
  - Yhtenäinen luokitusjärjestelmä lisää mahdollisuuksia tarkkuuteen, vertailtavuuteen, järjestelmällisyyteen sekä läpinäkyvyyteen psykologitoiminnan kuvaamisessa. Tämä luo edellytykset laadun hallinnalle ja kehittämiselle.
9. Psykologisen ammattitoiminnan tutkimisessa ja kehittämisessä
  - Tieto siitä mitä psykologit todella tekevät mahdollistaa psykologeille mm. paremmin kohdennettujen palveluiden suunnittelun sekä muun ammattitoiminnan kehittämisen.

Psykologityön luokituksen käyttäjäryhmänä on ensisijaisesti potilas- ja asiakasasiakirjoihin merkintöjä tekevät psykologit. Luokituksen muita käyttäjiä ovat toimintayksikköjen hallinto ja työsuunnittelu, laskutus ja tilastointi yksikkökohtaisesti ja kansallisesti. Luokitus voi toimia myös psykologityön tutkijoiden välineenä.

Luokituksen laatimisen tekee haastavaksi se, että psykologikoulutus ja opintojen jälkeinen erikoistuminen antavat valmiudet toimia eri toimintaympäristöissä ja eri hallinnonaloilla kuten esim. työterveyshuollossa, kuntoutuksessa, työvoimamahallinnossa ja ammatinvalinnassa, vankilassa, perheneuvoloissa, koulutoiminnassa, sairaaloissa ja terveyskeskuksissa sekä yksityissektorilla. Toimivan luokitusjärjestel-

män tulisi kattaa psykologiyön ydinalueet kaikilla eri sektoreilla. Tämän luokitusjärjestelmän ensimmäisen version on tarkoitus tavoittaa juuri nämä psykologiyön ydintoiminnot. Näitä ydintoimintoja voi tulevaisuudessa edelleen tarkentaa kattamaan eri sektoreiden erityispalveluja.

Psykologityön luokituksen taustamalli

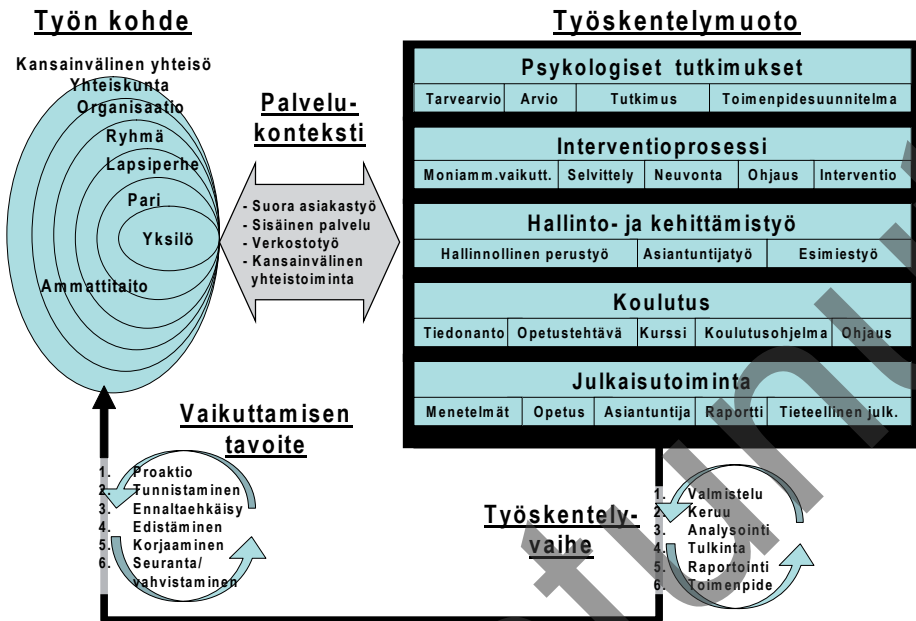
Psykologityön yleismallin tarve ja toteutus

Psykologityö kaikessa monipuolisuudessaan ja kompleksisuudessaan tarjoaa sitä kuvaamaan pyrkivälle luokitusjärjestelmälle vaativan haasteen. Yhtäältä luokitusjärjestelmän tulisi kuvata tätä monimuotoisuutta mahdollisimman todellisuutta vastaavasti. Toisaalta ollakseen käyttökelpoinen ja toimiva järjestelmä, sen tulisi välttää olemasta pikkutarkka kokoelma erilaisia toisiinsa löyhästi sidoksissa olevia palvelutoimintoja. Tähän haasteeseen on mahdollista yrittää vastata tuottamalla kattava näyte tästä monimuotoisesta toiminnasta ja sovittamalla yhtenäinen looginen malli kuvaamaan tätä monimuotoisuutta. Näin syntyy eräänlainen yleismalli psykologisista palvelutoiminnoista. Yleismallilla tarkoitetaan tässä yhteydessä sellaista mallia, joka sekä kattaa mahdollisimman hyvin psykologin monipuolisen toiminnan että soveltuu mahdollisimman monen psykologian erikoisalan ammattillisen perustoiminnan kuvaamiseen.

Tällainen psykologityön yleismalli ei sulje pois mahdollisuutta tarkentaa erikoisalojen toimintaa omien käsitteittensä pohjalta. Tarkoitus olikin luoda yhteinen perusta, josta tällainen tarkentaminen voi lähteä liikkeelle erikoisalasta tai toimintaympäristöstä riippumatta. Yhteisestä perustasta on ainakin se etu, että se mahdollistaa kommunikoinnin ja vertailtavuuden psykologityön eri sektoreiden välillä ja näin sen pohjalle mahdollisesti syntyvä luokitusjärjestelmä loisi siltoja pikemminkin kuin uusia raja-aitoja toisistaan erillään vaikuttavien perinteiden välille. Kaikki psykologityö perustuu jossain määrin ihmisen toiminnan tutkimiseen, tiedon ja ymmärryksen lisäämiseen sekä myönteiseen vaikuttamiseen tämän tiedon pohjalta.

Kirjallisuuskatsaus ei tuonut esiin varsinaista valmista yleismallia psykologityölle. Niinpä tällainen malli päätettiin kehittää työryhmässä tuotetun monia erikoisaloja kattavan palvelukuvauskirjon sekä loogisen toimintamallikuvauksen pohjalta. Tavoitteena oli tuottaa mahdollisimman yksinkertainen malli, joka kuitenkin kattaisi ja erottelisi riittävän hyvin erilaisia keskeisiä psykologisia palvelutoimintoja. Erilaisten työvaiheiden ja kokeiluvaiheen jälkeen malli hioutui käsittelemään viisi psykologityön perusparametria, jotka ovat (1) työskentelymuoto, (2) työn kohde, (3) palvelukonteksti, (4) työskentelyvaihe ja (5) vaikuttamisen tavoite (ks. kuva 1). Seuraavassa käydään nämä perusolot läpi pääpiirteittäin läpi. Nämä perusolot esitellään laajemmin luokitusjärjestelmän tarkemmassa kuvauksessa.

Kuva 1. Psykologityön yleismalli

Psykologityön yleismallin kuvaus

Työskentelymuoto

Psykologinen työskentelymuoto muodostaa psykologityön mallin ja luokittelujärjestelmän rungon. Tämä olottuvuus pyrkii määrittelemään psykologityön perusluokat. Näiden luokkien muodostamisessa pyrittiin huomioimaan psykologityön monipuolinen luonne olottuen perinteisestä psykologin asiakastyöstä koulutus- ja hallinnollisiin tehtäviin sekä tieteelliseen tutkimustyöhön. Malli esittää psykologin päätehtäviksi psykologisen tutkimisen, vaikuttamisen, kouluttamisen, julkaisemisen sekä hallinnoinnin ja kehittämisen. Edellä kuvattujen päätyöskentelymuotojen tarkennukset muodostavat psykologityön luokitusjärjestelmän perustan. Nyt kuvattuja tarkennusten pohjalta on mahdollista muodostaa vielä uusi lisätarkennustaso, jossa huomioidaan eri sektoreiden spesifimmät palvelutuotteet.

Työskentelyn kohde

Psykologityön kohde on toinen psykologityön keskeinen olottuvuus, jolla on itse-oikeutettu paikka luokitusjärjestelmässä. Lähes kaikki psykologityö kohdistuu toiseen ihmiseen tai johonkin ihmisistä muodostuvaan sidosryhmään. Psykologityön kohteena voi olla myös yhteiskunnalliset tai kansainväliset prosessit sekä ammatti-

taito. Kohteen yksilöity huomioiminen psykologisen palvelutoiminnan luokittelujärjestelmässä on keskeistä mm. siksi, että saadaan tietoa palvelutoimintojen jakautumisesta eri asiakasryhmille.

Palvelukonteksti

Palvelukontekstilla tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä ympäristöä missä palvelutoiminta tuotetaan. Psykologi voi suorittaa palvelutoiminnon suorana asiakastyönä esimerkiksi toimintaympäristön tai organisaation asiakkaalle. Palvelutoiminto voi olla myös organisaation sisäistä toimintaa, jolloin se kohdistetaan ensisijaisesti esimerkiksi moniammatilliselle työryhmälle. Palvelutoiminta voidaan suorittaa myös yhteistoimintana eri toimintaympäristöjen tai organisaatioiden kesken joko kansallisesti tai kansainvälisesti. Palvelutoiminnan kontekstiluottuvuudella on näin mahdollista luokitella sellaisia toimintoja kuten suora tai epäsuora asiakastyö, verkostotyö tai kansainvälinen yhteistyö eri muodoissaan.

Työskentelyvaihe

Psykologi toimii työyhteisössään oman alansa asiantuntijana, joka joutuu jatkuvasti keräämään ja muokkaamaan tietoa sekä soveltamaan sitä työssään vaihtuvien tilanteiden mukaan. Psykologin työ on hyvin pitkälti kompleksisten systeemien ymmärtämistä ja niihin vaikuttamista. Tämä työn luontainen vaativuus aiheuttaa sen, että hyvin suuri osa psykologin työstä on ”hiljaista työtä”: tiedon hakemista, muokkaamista, tulkintaa ja päätöksentekoa, jotka muodostavat tärkeän pohjatyön kommunikoinnille ja vaikuttamiselle eri muodoissaan. Usein on vaarana, että tämä vaativa taustatyö ei riittävästi tule huomioitua esimerkiksi terveydenhuollon suoritekirjausjärjestelmissä, jolloin psykologin työstä saattaa muodostua vääristynyt kuva.

Tämän vuoksi on erityisen tärkeää, että psykologityötä kuvaava malli huomioi myös tällaisen hiljaisen taustatyön. Tähän tarkoitukseen käytetään yleistä informaation prosessoinnin ja toiminnan ohjaamisen konsensusmallia, joka koostuu tiedon keräämisestä ja vastaanottamisesta, sen eriasteisesta muokkaamisesta tulkintaa ja päätöksentekoa varten sekä erimuotoisesta toimeenpanosta ja kommunikoinnista tämän prosessin päätteeksi. Psykologityön yleismalli huomioi psykologin palvelutoimintaan liittyvän työskentelyvaiheen tämän toimintasyklin pohjalta.

Vaikuttamisen tavoite

Psykologityön kohteella on oma prosessinsa, johon psykologi yrittää vaikuttaa parhaansa mukaan. Voidaan ajatella, että psykologin toimintaympäristössä on eri vai-

heessa olevia sekä hyvään että huonoon suuntaan vaikuttavia voimia, joiden asettamiin haasteisiin psykologin on vastattava. Psykologityön moninaisuutta kuvaa myös se, että psykologi vaikuttaa kohteeseen hyvin erilaisissa vaiheissa. Mikäli itse prosessia ei vielä ole olemassa tai sen on vasta aivan alkutekijöissään, voidaan puhua ennakoivasta työstä tai kehittamisestä. Mikäli kyseessä on jo alkaneen prosessin alkuvaihe, voidaan puhua tunnistamisesta, ennaltaehkäisystä tai edistämisestä (vahvistamismielessä). Mikäli kyseessä on jo pidemmälle edennyt prosessi, sitä voidaan edelleen edistää tai myös korjata tämän prosessin suuntaa, kuten esimerkiksi perinteisessä sairaanhoidossa on kyse. Prosessin kulkua voidaan myös seurata tai vahvistaa jo saavutettuja tuloksia.

Tämän kohdeprosessin huomioiminen psykologityötä kuvaavassa mallissa on tärkeää, koska psykologian vahvuuksiin kuuluu monipuolinen tiedonmuodostus sekä luonnollisista ”terveistä” prosesseista että vikaan menevistä ”dysfunktionaalista” prosesseista. Niinpä esimerkiksi tieto normaalista kehityksestä, konstruktii-visesta vuorovaikutuksesta ja terveyttä edistävästä tekijöistä kuuluu psykologin perusvälineisiin siinä missä tietämys ongelmallisista prosesseistakin. Psykologityön suunnitelmalliselle luonteelle on myös hyödyksi, jos psykologi pohtii mihin hän aina kullakin toimenpiteellä pyrkii ensisijaisesti vaikuttamaan.

Luokittelu psykologityön yleismallin pohjalta

Edellä kuvatut perusulottuvuudet muodostavat eräänlaisen kehikon tai akseliston psykologityön luokitukselle. Luokitus tapahtuu valitsemalla kustakin ulottuvuudesta tarkennettu koodi systemaattisessa järjestyksessä. Tätä tarkoitusta varten on kehitetty luokituksen apulomake, jolle voi kirjata eri palvelutoimintojen luokitukset. Yleiskäsityksen muodostamisen helpottamiseksi lukijaa pyydetään tutustumaan tähän lomakkeeseen, joka on esitetty seuraavalla sivulla. Lomake löytyy myös ohjekirjan lopusta. Varsinainen tarkempi kuvaus koodauksesta on esitetty Koodausprosessi -kappaleessa.

Luokituskoodien kuvaukset

Psykologiset työskentelymuodot

A. Psykologiset tutkimukset

Psykologiset tutkimukset ovat systemaattista psykologisen tiedon ja tutkimusmenetelmien soveltamista johonkin tutkimusongelmaan tai kysymykseen vastaamiseksi. Psykologisilla tutkimuksilla tässä yhteydessä tarkoitetaan psykologin suorittamia asiakastutkimuksia erotuksena tieteellisestä tutkimuksesta tai muusta tutkimustoitinnasta. Nämä tutkimukset voivat kohdistua mihin tahansa psykologityön kohderyhmään, esimerkiksi yksilöön tai organisaatioon. Psykologiset tutkimukset jaotellaan seuraavassa kuuteen alaluokkaan tutkimuksen laajuuden mukaan.

AA. Psykologinen tutkimus selvittely

Määrittely: Ennen kuin varsinainen psykologin tutkimus suoritetaan, psykologi joutuu usein selvittämään esitietoja, punnitsemaan psykologisten tutkimusten tarvetta, arvioimaan tutkittavan tutkimusedellytyksiä sekä myös mahdollisesti muotoilemaan tutkimuksen kysymyksenasettelua siten, että tutkimuksen tuottama tieto parhaiten palvelee potilasta ja psykologin työyhteisöä.

Erottelu: Psykologisen tutkimustarpeen arviointi eroaa psykologisesta arviosta (AB) siinä, että tässä tapauksessa arvioidaan nimenomaan tutkimuksen tarpeellisuutta.

Esimerkkejä:

- Terveydenhuollon moniammatillisessa työryhmässä psykologille esitellään asiakas, jolle toivotaan psykologisia tutkimuksia. Psykologi tutustuu asiakkaan tietoihin, miettii psykologisten tutkimusten mielekkyyttä kyseisen asiakkaan kohdalla ja muotoilee kysymyksenasettelun asiakkaan ja työryhmän kannalta optimaaliseksi.
- Perheneuvolapsykologi haastattelee vanhempia lapsen liittyvissä huolissa, kartoittaa tilannetta ja sopii tutkimuksien aloittamisesta.

AB. Psykologinen arvio

Määrittely: Psykologinen arvio on psykologisen tiedon ja asiantuntemuksen pohjalta jäsennetty näkemys jostakin asiasta. Tämä voi olla suullinen tiedonanto, puhelinkeskustelu tai kirjallinen vastaus esitettyyn kysymykseen. Psykologinen arvio ei vielä sisällä varsinaista toimenpidesuositusta. Psykologinen arviointi voi olla osa

konsultaatiota, joka tähtää tilanteen arvioimiseen ennen varsinaista toimenpidesuositusta.

Erottelu: Psykologisessa arviossa ei vielä käytetä varsinaisia psykologisia tutkimusmenetelmiä, mikä erottaa sen psykologisista tutkimuksista (AC–E). Psykologiseen arvioon voi kuitenkin liittyä psykologisen tiedon käyttöä esimerkiksi jo aikaisemmin suoritetuista psykologisista tutkimuksista tai muista esitiedoista. Psykologinen arvio on jäsennelty psykologinen näkemys tilanteesta ja varsinainen toimenpidesuositus koodataan psykologiseksi neuvonnaksi.

Esimerkki:

- Psykologilta kysytään kannanottoa/konsultaatiota siitä, voidaanko aiemmin tehdyn koulupsykologisen tutkimuksen perusteella yksilöllistää oppilaan matematiikan opetus.
- Psykologilta kysytään arviota siitä, minkälaisia vaikutuksia perhetilanteen muutoksella voi olla potilaan hyvinvointiin.

AC. Suppea psykologinen tutkimus

Määrittely: Psykologi voi tehdä arvion tai hyvin suppean tutkimuksen käyttäen apunaan yhtä psykologista tutkimusmenetelmää haastattelun lisäksi. Tällöin psykologi ottaa kantaa yhteen psykologiseen tai psykososiaaliseen dimensioon, esimerkiksi visuaalisen muistin toimivuuteen, koettuun sosiaaliseen tukeen, persoonallisuuspierteisiin tms. Jos psykologi käyttää ainoana menetelmänään haastattelua, myös se koodataan tähän kategoriaan.

Erottelu: Suppea psykologinen tutkimus erottuu psykologisesta arviosta (AB) siinä, että edellisessä käytetään julkaistua tai yleisessä käytössä olevaa psykologista tutkimusmenetelmää. Kyseessä on ainoastaan yhden testimenetelmän käyttö haastattelun tukena eikä vielä tiedon yhdistämistä useasta menetelmästä, kuten psykologisessa tutkimuksessa (AD).

Esimerkki:

- Psykologi tekee sosiometrisen mittauksen koululuokassa
- Psykologi selvittää henkilön itsetuhoisuutta tätä mittaavan menetelmän avulla
- Neuropsykologin suorittama täsmentävä tai täydentävä tutkimus, kuten esim. muistitutkimus täydentävänä osana psykologin tutkimusta

AD. Psykologinen tutkimus

Määrittely: Tämä on psykologin tekemä tutkimus, jossa käytetään yhtä useampaa menetelmää rajattuun kysymykseen vastaamiseksi. Tämän koodin valitseminen edellyttää siis tutkimusmenetelmällä saatua tietoa vähintään kahdelta psykologi-

selta ulottuvuudelta sekä niiden yhdistelemistä vastaamaan johonkin tiettyyn kysymykseen.

Erottelu: Psykologinen tutkimus erottuu suppeasta psykologisesta tutkimuksesta (AC) yhtä useamman menetelmän yhdistämisen perusteella. Laajasta psykologisesta tutkimuksesta (AE) se erottuu rajatumman kysymyksen asettelu johdosta, joka edellyttää vain muutaman menetelmän käyttöä, jotka usein muodostavat yhden kokonaisuuden.

Esimerkki:

- Psykologi tutkii työpaikanhakijan kognitiivista suoriutumista WAIS III – ja WMS-R -testistöillä
- Psykologi tutkii asiakkaan persoonallisuutta temperamenttikyselyn (esim. TCI) ja laajan haastattelun avulla
- Muutamien käyntikertojen perhetutkimus

AE. Laaja psykologinen tutkimus

Määrittely: Tämä on psykologin tekemä laaja tutkimus, jossa käytetään useita menetelmiä laajoihin kysymyksiin vastaamiseksi. Perinteiset tutkimukset, joissa otetaan kantaa sekä kognitiivisiin että persoonallisuustekijöihin kuuluvat tähän luokkaan. Niin ikään työkyky- tai terapiasoveltuvuusarviot kuuluvat tyypillisesti tähän luokkaan sekä kysymyksenasettelun vaativuuden että useita menetelmiä vaativan tutkimusotteen vuoksi.

Erottelu: Laaja psykologinen tutkimus erottuu muista psykologin tutkimuksista kysymyksen asettelu vaativuuden ja käytettyjen menetelmien monimuotoisuuden perusteella.

Esimerkki:

- Psykologi suorittaa työkyvynarvion käyttäen sekä kognitiivisen että persoonallisuuden psykologian tutkimusvälineistöä.

AF. Psykologinen toimenpidesuunnitelma

Määrittely: Psykologinen toimenpidesuunnitelma on psykologin tutkimuksesta työstetty konkreettinen ja yksilöllisesti räätälöity suunnitelma interventiota varten.

Erottelu: Tavalliseen psykologiseen tutkimukseen kuuluvat toimenpidesuositukset, mutta psykologinen toimenpidesuunnitelma on vielä tästä pidemmälle työstetty yksilöllinen interventiosuunnitelma psykologisten tutkimusten ja muun tiedon pohjalta.

Esimerkki:

- Psykologi osallistuu yksilöidyn varhaiskuntoutussuunnitelman kuten esimerkiksi henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimiseen (HOJKS).

I. Psykologinen interventio

Psykologisella interventioprosessilla tarkoitetaan tässä yhteydessä kaikkea psykologisen/neuropsykologisen tiedon, menetelmän ja osaamisen avulla tapahtuvaa systemaattista vaikuttamista eriasteisesti jäsennetyn suunnitelman tai mallin pohjalta. Usein esitetään, että myös psykologiset tutkimukset ovat interventio. Onkin selvää, että jo hyvin suoritettulla psykologisella tutkimuksella ja sen asianmukaisella palautteella saattaa olla merkittävä vaikutus yksilön/organisaation tilan muuttumiseen kuten esimerkiksi itsetuntemuksen ja hyvinvoinnin lisääntymiselle. Useimmiten tämä on ensimmäinen askel vaikuttamisprosessissa. Voidaan ajatella, että huolellisesti laadittu toimenpidesuunnitelma on seuraava askel. Interventioprosessi on tästä vielä pidemmälle vietyä vaikuttamista, jossa yksilössä tai organisaatiossa tapahtuva myönteinen muutos nousee toiminnan keskeiseksi tavoitteeksi.

IA. Psykologinen moniammatillinen vaikuttaminen

Määrittely: Moniammatillinen vaikuttaminen on psykologin vastavuoroista perustoimintaa moniammatillisen työryhmän tai organisaation jäsenenä.

Erottelu: Moniammatillisessa vaikuttamisessa psykologin rooli työryhmässä on tilanteen mukaan kuunteleva ja osallistuva. Muissa vaikuttamismuodoissa psykologilla on selkeämmin toimintaa ohjaava asema ja suunnitelma.

Esimerkki:

- Perheneuvolapsykologin mukanaolo tiimikokouksessa, jossa uusien ilmoittautuneiden tilanteita käydään läpi ja sovitaan työntekijät perheelle.
- Oppilashuoltotyöryhmän kokous, jossa käydään läpi tietyn luokan oppilaita ja suunnitellaan kulloinkin tarvittavia auttamistoimenpiteitä

IB. Psykologinen interventioselvittely

Määrittely: Interventioprosessin aloittaminen tai sen muuttaminen vaatii usein psykologilta selvittävää työtä. Hän saattaa joutua tutustumaan esitietoihin tai toisen psykologin tekemään tutkimukseen tai toimenpidesuositukseen. Hän voi myös selvittää asiakkaan kanssa tulevaan interventioon liittyviä tarpeita ja toiveita. Hän saattaa joutua myös arvioimaan onko hänen tarjoamansa interventio ylipäättään soveltuva asiakkaalle. Tämänlaatuinen intervention toteuttamiseen tai sen muuttamiseen liittyvä selvittävä työ koodataan tähän luokkaan.

Erottelu: Psykologisesta arviosta (AB) intervention selvittely eroaa siinä, että jälkimmäisen tavoite liittyy nimenomaan interventioon ja saattaa olla jo osa tätä interventiota. Psykologisesta neuvonnasta (IC) interventioselvittely eroaa siinä, että neuvonta on jo selkeästi vaikuttamaan pyrkimistä mutta interventioselvittely vasta etsii edellytyksiä tähän vaikuttamiseen.

Esimerkki:

- Psykiatrian aluepoliklinikalla toimiva psykologi haastattelee asiakasta ja selvittää alustavasti ryhmähoitomenetelmien soveltuvuutta hänen depressionsa hoitoon.

IC. Psykologinen neuvonta

Määrittely: Psykologin suorittama neuvonta on psykologisen tiedon ja osaamisen pohjalta esitetty yksittäinen muutosta edistävä kannanotto. Tämä kannanotto voi olla asiakkaalle annettava neuvonta tai esimerkiksi yksittäisen konsultaation toimenpidesuositusosa.

Erottelu: Pääsääntöisesti tällainen neuvonta perustuu psykologiseen arvioon, joka tulisi tällöin koodata erikseen. Sellaisissa tapauksissa, joissa psykologi tuntee entuudestaan asian hyvin tai taustalla on jo selvä tutkimus tai toimenpidesuunnitelma minkä mukaan toimia, psykologi voi koodata neuvontaa ilman arviointia. Psykologisesta ohjauksesta (ID) neuvonta poikkeaa siinä, että kyseessä on yksittäinen neuvonta tai sarja löyhästi toisiinsa sidoksissa olevia neuvontoja ilman varsinaista pidemmän aikavälin suunnitelmallisempaa prosessia kuten psykologisessa ohjauksessa.

Esimerkki:

- Psykologi neuvoo asiakasta sopivan terapeutin hakemisessa
- Terveyspsykologi antaa asiakkaalle perustietoa krooniseen sairauteen vaikuttavista käyttäytymistekijöistä ja näiden tekijöiden muuttamisesta
- Koulupsykologi ohjaa opettajaa siitä, miten hänen tutkimansa oppilaan äidinkielen opetus voitaisiin järjestää

ID. Psykologinen ohjaus

Määrittely: Psykologinen ohjaaminen on psykologisen tiedon ja osaamisen pohjalta toteutettua systemaattista ja pitkäjänteistä vaikuttamista, jossa psykologi on ohjausvastuussa. Psykologinen ohjaus voi pitää sisällään sekä direktiivisen että asiakasta kuuntelevan työskentelyotteen.

Erottelu: Psykologinen ohjaus on neuvontaa (IC) pitkäjänteisempi ja suunnitelmallisempi vaikuttamisprosessi. Interventioista (IE-H) psykologinen ohjaus poikkeaa siinä, että interventiot perustuvat tiukemmin teoreettiseen malliin sekä toimintasuunnitelmaan tämän pohjalta, kun taas ohjaus perustuu vapaampaan psykologisen tiedon ja psykologisten menetelmien soveltamiseen tilanteen vaatimusten mukaan.

Esimerkkejä::

- Psykoedukatiivinen ohjaus
- Annettu työnohjaus
- Psykologinen ohjaus osana verkostotyötä

- Psykologinen ohjaus osana ASLAK-kuntoutusta
- Ammatinvalintapsykologin ohjauskeskustelu

IE. Psykologinen mini-interventio

Määrittely: Mini-interventiot ovat teoreettisen mallin tai protokollan pohjalta suoritettuja muutaman käyntikerran interventioita.

Erottelu: Psykologiset interventiot erottuvat psykologisesta ohjauksesta (ID) siinä, että niillä on selkeämmin määritellyt tavoitteet ja ne perustuvat selkeämmin teoreettisiin malleihin ja näistä määriteltyihin tai käytännöksi muodostuneisiin toimintaprotokolliin. Mini-interventio erottuu muista interventioista lyhyen keston perusteella, usein keskeisenä tavoitteena on esimerkiksi akuutista kriisistä selviäminen.

Esimerkkejä:

- Muutaman kerran terapeutin kriisi-interventio
- Debriefing tai defusing -istunto

IF. Psykologinen lyhytinterventio

Määrittely: Psykoterapeuttinen tai neuropsykologinen lyhytinterventio on enintään 25 käyntikerran interventio, kestoaltaan maksimissaan noin yksi vuosi.

Erottelu: Intervention suunniteltu pituus

Esimerkkejä:

- Enintään 25 kerran psykoterapia
- Theraplay –vuorovaikutusterapia
- Prosessikonsultaatio

IG. Keskipitkä psykologinen interventio

Määrittely: Keskipitkä interventio on suunnitellulta kestoaltaan 1–3 vuoden interventio.

Erottelu: Intervention suunniteltu pituus

Esimerkkejä:

- KELA:n kustantama 2-vuotinen psykoterapia
- Psykologin suorittama laaja organisaation kehittämishanke (esim. KAI-KU-hanke)

IH. Pitkä psykologinen interventio

Määrittely: Pitkäksi interventioksi määritellään tässä luokituksessa yli 3-vuotiset interventiot, joiden käyntitiheys saattaa harveta loppua kohden.

Erottelu: Intervention suunniteltu pituus

Esimerkkejä:

- Yli 3-vuoden kestoön tähtäävä psykoanalyttinen hoito
- Usean vuoden kestävä vaikean mielenterveyden häiriön kuntoutusohjelma
- Yli 3 vuotta kestävä KELA:n vaikeavammaisten kuntoutus

E. Psykologin koulutus

Koulutus määritellään tässä yhteydessä tiedon tai osaamisen tavoitteelliseksi ja systemaattiseksi lisäämiseksi koulutuksellisin keinoin. Myös tutkimus- tai interventioprosesseissa tieto ja osaaminen lisääntyvät prosessin edetessä tai kokemuksen karttuessa. Tutkimus ja interventioprosessien keskeinen tavoite on kuitenkin välitön tai välillinen asiakastyö, kun taas koulutuksen keskeinen tavoite on nimenomaan tiedon ja osaamisen välittäminen, vaikkakin tämä tieto voi hyvin palvella myös tutkimus- ja interventioprosessien suorittamista. Koulutus jaotellaan tässä luokituksessa neljään alaluokkaan koulutuksen suunnitelmallisuuden ja laajuuden mukaan. Lisäksi koulutukseen sisällytetään opinnäyte- tai muu koulutuksellinen ohjaus.

EA. Psykologin tiedonanto

Määrittely: Tiedon antaminen on yksittäinen kertaluonteinen tiedonvälitys, joka voi tapahtua joko suullisesti tai kirjallisesti.

Erottelu: Tiedonanto on rinnastettavissa arvioon (AB) tai neuvontaan (IC), mutta näiden viime mainittujen konteksti on asiakastyö ja ne usein liittyvät johonkin tiettyyn asiakastilanteeseen. Tiedonanto on kuitenkin luonteeltaan kouluttavaa ja siihen usein liittyy yleistettävään tiedon lisäämiseen pyrkiminen, vaikkakin tämä voi tapahtua esimerkiksi tapausesimerkkien kautta. Opetustehtävästä tiedonanto poikkeaa siinä, että tiedonvälitys on ammatillisesta tilanteesta spontaanimminkin nousevaa kouluttamista ja sen aihe on usein rajatumpi kuin varsinaisessa opetuksessa. Opetustehtävät edellyttävät usein myös laajempaa valmistelutyötä.

Esimerkki:

- Psykologi kertoo työryhmälle jostakin psykologisesta menetelmästä.
- Psykologi vastaa sähköpostitse esitettyyn kysymykseen tunteiden säätelyn vaikeuksista masennustiloissa.

EB. Psykologin opetustehtävä

Määrittely: Opetustehtävä on n. 15 minuutista muutamaan tuntiin kestävä valmisteltu yksittäinen opetustapahtuma jostakin ennalta määrätystä aiheesta. Valmistel-

lutyöhön voi kuluu huomattavasti tätä enemmän aikaa. Tähän kohtaan koodataan yksittäiset esitelmät ja luennot, esitelmään verrattavissa olevan kirjallisen opetusmateriaalin avulla tapahtuva opetus sekä myös opetustarkoituksessa järjestetyt yksilliset tai ryhmämuotoiset harjoitustehtävät.

Erottelu: Opetustehtävä eroaa tiedonannosta (EA) laajemman asiakokonaisuuden ja systemaattisemman ennakkovalmistelun perusteella. Opetustehtävä eroaa kurssista (EC) siinä, että se ei vielä muodosta laajempaa kokonaisuutta, jossa luennot ja muu opetusmateriaali sekä mahdolliset harjoitustehtävät täydentävät toisiaan ja kattavat aihepiirin eri puolia.

Esimerkkejä:

- Psykologi pitää 1.5 tunnin pituisen luennon ammatinvalintapsykologin tehtävistä
- Psykologi valmistaa ja esittää yhteenvedon rajatilahäiriöiden kehityspsykologiaan liittyvistä tieteellisistä artikkeleista.

EC. Psykologin kurssi

Määrittely: Kurssi on useasta opetustehtävästä muodostuva koulutuskokonaisuus. Näitä opetustehtäviä voivat olla esitelmät, luennot, kirjallisen opetusmateriaalin käyttö sekä erilaiset harjoitustehtävät. Kurssissa nämä erilliset opetustehtävät ovat järjestetty toisiaan täydentäviksi ja aihepiiriä eri puolilta kattavaksi kokonaisuudeksi. Tämä koulutuskokonaisuus voi olla minimissään päivän mittainen ja maksimissaan lukukauden kestävä luentosarja.

Erottelu: Kurssi eroaa yksittäisestä opetustehtävästä (EB) siten, että se muodostaa laajemman tai syvemmälle porautuvan koulutuskokonaisuuden, jossa luennot, harjoitustehtävät ja muu opetusmateriaali on yhdistelty täydentämään toisiaan ja kattamaan asiakokonaisuuden eri puolia. Kurssi poikkeaa koulutusohjelmasta (ED) laajuuden suhteen, koulutusohjelma on kurssia laajempi kokonaisuus, joka saattaa muodostua useamman kurssin yhdistelmästä.

Esimerkkejä:

- Psykologi pitää koulutuspäivän ammatinvalintamenetelmistä.
- Psykologi pitää kuuden luentokerran mittaisen kurssin mielialahäiriöiden psykoterapeuttisista hoitomuodoista.

ED. Psykologin koulutusohjelma

Määrittely: Koulutusohjelma on useasta kurssista muodostuva erittäin laaja opintokokonaisuus, joka tyypillisesti kestää vähintään vuoden mutta voi käsittää myös muutaman vuoden opintokokonaisuuden. Tähän luokkaan koodataan sellainen opetukseen liittyvä työ, joka muodostaa koulutusohjelmassa yhtä kurssia laajemman kokonaisuuden. Tämä voi olla varsinaista opetusta, mutta myös koulutusohjelman suunnittelua ja hallinnointia.

Erottelu: Koulutusohjelma eroaa muista koulutusluokista sen muita laajemman kokonaisuuden perusteella.

Esimerkkejä:

- 3-vuotinen erityistason psykoterapiakoulutus
- 2-vuotinen toimipaikkakoulutus kognitiivisesta työskentelyotteesta psykiatrisessa avohoidossa
- Useasta kurssista muodostuva kliinisen psykologian opintokokonaisuus yliopisto-opetuksena

EE. Psykologin koulutuksellinen ohjaus

Määrittely: Koulutuksellinen ohjaus on psykologin perustutkintoon, jatkotutkintoon tai muuhun ammatilliseen tutkintoon liittyvää pitkäjänteistä ohjaustyötä. Tyypillisesti tämä on opinnäytetyön tai harjoittelun ohjausta. Siihen voi kuulua myös koulutuksellinen työnohjaus.

Erottelu: Muista koulutusluokista poiketen koulutuksellinen ohjaus on enemmän opiskelijoiden tarpeista määräytyvää pitkän tähtäimen joustavaa opetustoimintaa.

Esimerkkejä:

- Gradun ohjaus
- Ammatillisen lisensiaatintyön tai väitöskirjatyön ohjaus
- Harjoittelun ohjaus

P. Psykologin julkaisutoiminta

Tässä luokitusjärjestelmässä julkaisutoiminnalla tarkoitetaan kirjallisten tuotosten saattamista julkiseksi jonkin tieteellisen, ammatillisen, yhteishyödyllisen tai kaupallisen yhteisön perustamaa ja valvomaan julkaisukanavaa pitkin. Julkaisutoiminta eroaa opetustoiminnasta siinä, että vaikkakin julkaisuja usein käytetään opetusmateriaalina ja muussa opetustarkoituksessa, julkaisutoiminnan keskeinen päämäärä on vielä laajempi, eli saada kirjallinen materiaali julkiseksi esimerkiksi myös tieteellistä, ammatillista tai yhteiskunnallista keskustelua ja kehitystä varten. Julkaisun takana on usein mittava tutkimustyö, ja tämä voidaan yksilöidä työvaiheittain *Työskentelyvaihe* -olottuvuuden avulla (valmisteleva työ, tiedon keruu, analysointi, raportointi jne.) Julkaisutoiminta jaotellaan viiteen pääluokkaan.

PA. Psykologin menetelmäjulkaisu

Määrittely: Menetelmäjulkaisemisella tarkoitetaan tässä yhteydessä kaikkea psykologisen menetelmän julkaisemiseen tähtävää työtä

Erottelu: Menetelmäjulkaisu eroaa muusta julkaisuutoiminnasta sen praktisen luonteen vuoksi, tavoitteena ei ole vain tiedon vaan myös ammatillisen välineen julkaiseminen.

Esimerkkejä:

- Sosiaalisten taitojen kurssikirjan kirjoittaminen kuntoutustoimintaa varten
- Haastatteluprotokollan tai testin julkaiseminen

PB. Psykologin opetusjulkaisu

Määrittely: Opetusjulkaisu on kustantamoiden tai oppilaitosten julkaisema opetuskäyttöön tarkoitettu kirjallinen materiaali.

Erottelu: Muusta julkaisuutoiminnasta tämä erottuu ensisijaisen opetustavoitteen perusteella.

Esimerkkejä:

- Lukion psykologian oppikirjat
- Psykologisen menetelmän opettamiseen tähtäävä oppikirja

PC. Psykologin asiantuntijajulkaisu

Määrittely: Asiantuntijajulkaisu on jotakin psykologista teemaa käsittelevä julkaisu, joka voi olla tarkoitettu esim. rajatulle asiantuntijajoukolle tai myös suurelle yleisölle, jolloin se usein on ns. psykologiaa popularisoiva julkaisu.

Erottelu: Asiantuntijajulkaisu eroaa opetusjulkaisusta (PB) siinä, ettei sitä ole ensisijaisesti tarkoitettu opetukseen vaan se saattaa olla esimerkiksi psykologin kannanotto johonkin ongelmaan, joka on suunnattu kaikille tuon ongelman parissa työtä tekeville. Asiantuntijajulkaisu ei ole kuitenkaan tutkimukselliseen protokollaan sidottu julkaisu kuten tutkimusraportit (PD) tai tieteelliset julkaisut (PE). Asiantuntijajulkaisu voi olla luonteeltaan poleeminen ja visioiva.

Esimerkkejä:

- Suurelle yleisölle suunnattu oppimisen psykologiaa käsittelevä kirja
- Aikakauslehtiin kirjoitetut psykologiaa käsittelevät artikkelit

PD. Psykologin tutkimusraportti

Määrittely: Tutkimusraportti on tutkimusprotokollan mukaan julkaistu raportti. Tässä yhteydessä tällä protokollalla tarkoitetaan tutkimusongelman työstämistä ja esittämistä, aineiston keruuta ja analysointia, johtopäätösten tekoa ja tämän kaiken kirjalliseen muotoon saattamista. Tähän luokkaan sisällytetään sellaiset tutkimusraportit, jotka eivät ole käyneet varsinaista refereekäytäntöä läpi. Näitä voivat olla erilaisten laitosten julkaisusarjat, tilatut tutkimukset ja esimerkiksi posteriesitelmät.

Erottelu: Tutkimusraportti eroaa opetus ja asiantuntijajulkaisuista sen sisältämän kurinalaisen tutkimusprotokollan perusteella. Tutkimusraportti eroaa tieteellisistä julkaisuista puuttuvan refereekäytännön vuoksi.

Esimerkkejä:

- Laitosraportit
- Tilaustutkimukset

PE. Psykologin tieteellinen julkaisu

Määrittely: Tieteellinen julkaisu on referee-käytännön läpäissyt tutkimus- tai review-tyyppinen julkaisu tieteellisissä aikakauslehdissä. Refereekäytäntö on valittu tieteellisen julkaisun kriteeriksi, koska se on tieteellisen yhteisön yhteisesti hyväksymä käytäntö julkaisun tieteellisen laadun ja lisäarvon varmistamiseksi. Kotimaisen ja kansainvälisen tieteellisen julkaisun erottelu voidaan tehdä *Palvelukonteksti* -ulottuvuuden avulla.

Erottelu: Muista julkaisuista tieteellisen julkaisun erottelee refereekäytännön läpäisy.

Esimerkkejä:

- Julkaisu *Psykologia* -lehdessä.
- Julkaisu *Child Development* tai *Journal of Consulting and Clinical Psychology* tai *Organizational Psychology* -tyyppisissä lehdissä

D. Psykologin hallinto- ja kehittämistyö

Hallinto ja kehittämistyö käsittävät organisaation, yrityksen tai oman praktiikan hallinnoimiseen ja kehittämiseen liittyvät työtehtävät. Tähän koodiluokkaan luetaan sekä esimiesasemasta käsin suoritettut hallinnolliset/tehtävät että muu hallintoon ja kehittämiseen liittyvä toiminta. Tässä luokitusyhteisössä hallinto ja kehittämistyö yhdistettiin, koska niitä on käytännössä usein vaikea erottaa toisistaan. Hyvä hallinnointi on jatkuvaa kehittämistyötä ja kehittämistyöhön liittyy lähes aina hallinnollinen ulottuvuus. Hallintoon ja kehittämiseen liittyvät laatuero on mahdollista kuitenkin erottaa muiden luokitusulottuvuuksien avulla. Esimerkiksi kehittäminen tähtää lähes aina uuden luomiseen tai jonkin jo olemassa olevan käytännön edistämiseen kun taas ns. rutinoituneet hallinnolliset tehtävät liittyvät usein ylläpitoon ja seurantatyypiseen työhön (ks. *Vaikuttamisen ajoitus* -ulottuvuus). Hallinto- ja kehittämistyö jaetaan seuraaviin alaluokkiin:

DA. Psykologin hallinnollinen perustyö

Määrittely: Hallinnollinen perustyö on hallintoon tai kehittämistyöhön liittyvä työsuoritus, joka ei edellytä psykologista erityisosaamista.

Erottelu: Muusta hallintoon ja kehittämiseen liittyvästä työstä tämän luokan erottaa puuttuva asiantuntija- tai esimiesasema.

Esimerkkejä:

- Tekniset kirjaamiset kuten työajan seuranta ym.
- Hallinnollisiin ja kehittämistyökyselyihin vastaaminen muusta kuin asiantuntija tai esimiesasemasta (esimerkiksi työturvallisuuskyselyt, työolobarometrit ym.)
- Tietosuojasta huolehtiminen
- Arkistointi

DB. Psykologin hallinnollinen asiantuntijatyö

Määrittely: Asiantuntijatyö on hallintoon tai kehittämistyöhön liittyvä psykologista asiantuntemusta hyödyntävä työsuoritus

Erottelu: Hallinnollisesta perustyöstä (DA) tämä luokka poikkeaa psykologin erityisosaamisen käytön perusteella. Esimiestyöstä (DC) asiantuntijatyö poikkeaa mm. siinä, että tämä luokkaa kattaa muusta kuin esimiesasemasta suoritettut hallinnolliset ja kehittämistehtävät.

Esimerkkejä:

- Osallistuminen uuden hoitojärjestelmän kehittämiseen psykologian asiantuntijajäsenenä
- Psykologin osallistuminen kehityskeskusteluun ammatillisen esimiehen kanssa

DC. Psykologin esimiestyö

Määrittely: Esimiestyötä on esimiesasemasta käsin suoritettu hallintoon tai kehittämistyöhön liittyvä työsuoritus.

Erottelu: Muusta hallintoon ja kehittämiseen liittyvästä työstä tämän luokan erottaa juuri esimiesasema.

Esimerkkejä:

- Johtavan tai vastaavan psykologin vetämät kehityskeskustelut
- Johtavan tai vastaavan psykologin tekemä esitys psykologisen osaamisen hyödyntämisestä työyhteisötyössä
- Johtavan tai vastaavan psykologin suorittama työhaastattelu
- Johtavan tai vastaavan psykologin laatima kirjallinen raportti yksikön psykologitoiminnasta

Työskentelyn kohde

Psykologisen työskentelyn kohteella tässä luokittelujärjestelmässä tarkoitetaan yksilöä tai sidosryhmää, jota psykologi tutkii ja johon hän pyrkii vaikuttamaan asiakastyössään, tai jota hän opettaa opetustyössään. Julkaisutoiminnassa ja siihen liittyvässä tutkimustyössä työn kohteella tässä luokitusjärjestelmässä tarkoitetaan tutkimuksen ensisijaista aihepiiriä eri vuorovaikutustasojen mukaan. Hallinnollisessa työssä sekä kehittämistoiminnassa työn kohteella tarkoitetaan sitä sidosryhmää, johon hallinnollinen toiminta tai kehittämistyö kohdistuu.

Pääasiassa psykologin työskentelyn kohteena on toinen ihminen mutta tässä luokittelujärjestelmässä psykologisen työn kohteena voi olla myös oman ammattitaidon ja asiantuntijuuden kehittäminen sekä psykologin välineet, kuten psykologiset tutkimus- tai interventiomenetelmät. *Työn kohde* –luokittelutermitä huolimatta kyseessä on luonnollisestikin vuorovaikutuksellinen yhteistyösuhde asiakkaan kanssa.

I. Psykologityön kohde yksilö

Ohje: Vaikkakaan yksilö ei koskaan ole täysin irrallaan sosiaalisesta ympäristöstään, tähän luokkaan koodataan kaikki psykologin työtoiminta, joka kohdistuu ensisijaisesti yksilöön tai yksilöpsykologisiin ilmiöihin. Tämä pitää sisällään myös sellaiset asiakastapaamiset, joissa mukana on muita henkilöitä esimerkiksi antamassa tietoa, mutta joissa kuitenkin jokin tietty yksilö on varsinainen psykologityön kohde, oli kyseessä sitten tutkimus tai interventio. Koulutustoiminnassa tähän koodataan yksityisopetustyyppinen toiminta ja myös sellainen pienryhmäopetus, jossa yksilölliset oppimistarpeet on mahdollista huomioida. Julkaisutoiminnassa tähän koodataan kaikki ihmisen yleisiin psyykkisiin funktioihin liittyvä perustutkimus sekä myös yksilöllisiin erityispiirteisiin ja yksilöiden väliin eroihin painottuva kliininen, neuropsykologinen, kognitiivinen ja sosioemotionaalinen tutkimus. Hallinto ja kehittämistyössä tähän koodataan kaikki tiettyyn yksilöön kohdistuvat toimenpiteet sekä kahdenkeskeinen vuorovaikutus.

Lisäkoodi: Yksilön ikä (vuosina) ja sukupuoli (1=mies, 2=nainen, 0=tunteamaton ja 9= määrittelemättä) voidaan tarvittaessa merkitä koko luokittelukoodin loppuun tarkenteina pistein erotettuina, esimerkiksi 16-vuotias tyttö koodataan xxxxxx.16.2 ja 18-vuotias poika xxxxxx.18.1.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Yksilöpsykologiset tutkimukset,
- *Interventioprosessit:* Yksilöterapiat, yksilölliset ohjausprosessit
- *Koulutus:* Kahdenkeskiset tiedonvälitykset, yksityisopetus
- *Julkaisutoiminta:* Case-tutkimukset, elämäkerrat, henkilökuvaukset, piirretutkimus, kognitiivis-emotionaalista prosessointia käsittelevä aivotutkimus, muistin perustoimintaa käsittelevä tutkimus

G. Psykologityön kohde ryhmä

Ohje: Ryhmä –luokkaan koodataan kaikki ensisijaisesti ryhmään kohdistuva psykologin työ. Ryhmällä tässä yhteydessä tarkoitetaan yleensä vähintään kolme henkilöä käsittävää ihmisjoukkoa, joka ei vielä kuitenkaan muodosta varsinaista organisaatiota. Kuitenkin tähän luokkaan koodataan myös sellaiset kahden henkilön tapaamiset, joissa kyseessä ei ole kohdan P tarkoittama pari tai kohdan Y tarkoittama yksilökeskeinen näkökulma. Tutkimus- ja interventioprosessissa tähän luokkaan koodataan ryhmiin kohdistuvat tutkimustoiminnot ja interventiot. Koulutus-toiminnoissa tähän koodataan kaikki luentotyypinen opetus, jossa ei varsinaisesti huomioida yksilöllisiä oppimistarpeita. Julkaisutoiminnassa tähän koodataan ryhmäprosesseja ja sosiaalista vuorovaikutusta koskevat julkaisut ja tutkimukset. Hallinto- ja kehittämistyössä tähän koodataan kaikki sellainen ryhmiin kohdistuva toiminta, jonka ensisijaisena aiheena ei ole organisaatio. Tällaista toimintaa on kaikki ryhmässä tapahtuva sisällöllinen kehittämistyö ja siihen liittyvä hallinnollinen toiminta.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Luokkatilanteen selvittely, johon osallistuu muutamia oppilaita
- *Interventioprosessit:* Ryhmäterapia, asiakasryhmille kohdistettu neuvonta, neuvonta kahden henkilön välisessä konfliktitilanteessa työpaikalla
- *Koulutus:* Luennot, esitelmät
- *Julkaisutoiminta:* Tutkimus koulukiusaamisen ryhmäilmiöistä, kirja sosiaalisesta jännittämisestä
- *Hallinto/kehittäminen:* Hallinnolliset ryhmäkokoukset

O. Psykologityön kohde organisaatio

Ohje: Organisaatio –luokkaan koodataan kaikki ensisijaisesti organisaatioon ja sen toimintaan tai toiminnalliseen osa-alueeseen kohdistuva työ. Tutkimus- ja interventioprosessissa tähän luokkaan koodataan kaikki organisaatiotasoiset tutkimustoiminnot ja interventiot. Koulutustoiminnoissa tähän koodataan koko organisaatiolle suunnattu opetus. Julkaisutoiminnassa tähän koodataan työ- ja organisaatiopsykologiaa koskevat julkaisut. Hallinto ja kehittämistyössä tähän koodataan kaikki koko organisaatiota koskeva hallinnoiminen ja kehittäminen.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Organisaatiota koskevat hyvinvointitutkimukset
- *Interventioprosessit:* Organisaation rakenteen muutoksiin tähtäävä konsultointi
- *Koulutus:* Organisaation tarpeista käsin suunniteltu opetustapahtuma
- *Julkaisutoiminta:* Oppikirja organisaatiopsykologiasta, työuupumukselle altistavia organisaatorakenteita käsittelevä artikkeli

- *Hallinto/kehittäminen:* Organisaation koko psykologiyhteisöä koskevat hallinnolliset kokoukset, organisaation psykologien yhteistoimintaa kehittävä työ

N. Psykologityön kohta yhteiskunta

Ohje: Tähän luokkaan koodataan kansallisiin yhteiskunnallisiin prosesseihin suuntautuva toiminta. Tutkimus- ja interventioprosesseissa tämä tarkoittaa yhteiskunnallisiin prosesseihin suuntautuvaa arviointia ja vaikuttamista. Koulutuksessa tämä tarkoittaa hyvin laajalle yleisölle suunnattua opetustoimintaa. Julkaisutoiminnassa tämä tarkoittaa sosiologisia ilmiöitä ja ulottuvuuksia käsitteleviä julkaisuja ja tutkimuksia. Hallinto ja kehittämistyössä tähän luokkaan koodataan yhteiskunnallisiin prosesseihin suuntautuva hallinnointi ja kehittäminen.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Yhteiskunnalliset arviot ja analyysit
- *Interventioprosessit:* Median kautta tapahtuva vaikuttaminen, esimerkiksi televisiohaastattelu
- *Koulutus:* Hyvin laajoille yleisölle suunnattu opetustoiminta
- *Julkaisutoiminta:* Psykologityön yhteiskunnallista merkitystä käsittelevä artikkeli, mediapsykologiaa käsittelevä kirja
- *Hallinto/kehittäminen:* Psykologiliiton kansallisen tason toiminta, yhteiskunnalliseen päätöksentekoon vaikuttava kehittämistyö

M. Psykologityön kohde kansainvälinen yhteisö

Ohje: Tähän luokkaan koodataan kansainvälisiin prosesseihin suuntautuva toiminta. Tutkimus- ja interventioprosesseissa tämä tarkoittaa kansainvälisiin prosesseihin suuntautuvaa arviointia ja vaikuttamista. Koulutuksessa tämä tarkoittaa kansainväliselle yleisölle suunnattua opetustoimintaa. Julkaisutoiminnassa tämä tarkoittaa kansainvälisiä ulottuvuuksia käsitteleviä julkaisuja ja tutkimuksia. Hallinto- ja kehittämistyössä tähän luokkaan koodataan kansainvälisiin prosesseihin suuntautuva hallinnointi ja kehittäminen, esimerkiksi psykologien kansainvälisistä yhteistyötä kehittävä toiminta.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Kansainvälistä terveystyöskäytymistä selvittävä tutkimus
- *Interventioprosessit:* Median kautta tapahtuva kansainvälinen vaikuttaminen
- *Koulutus:* Kansainvälinen opetustoiminta, esimerkiksi kurssi, joka on toteutettu eri maalaisten kouluttajien toimesta
- *Julkaisutoiminta:* Kulttuurien välisiä eroja käsittelevä tutkimustoiminta

- *Hallinto/kehittäminen*: Euroopan eri maissa toimivien psykologien palkkatasoeroja selvittelevä työ, psykologien kansainvälistä yhteistyötä kehittävä toiminta

E. Psykologityön kohde ammattitaito

Ohje: Tähän luokkaan koodataan kaikki suoraan oman ammattitaidon kehittämiseen tähtäävä toiminta. Psykologi voi olla tähän liittyvän tutkimuksen, interventi-
on, koulutuksen, julkaisemisen, hallinnoimisen ja kehittämisen kohteena, vastaa-
valla tavalla kun hän itse suorittaa näitä toimintoja palvelutoimintoina.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit*: Osaamiskartoitukset
- *Interventioprosessit*: Saatu työnohjaus
- *Koulutus*: Ammatilliseen koulutukseen osallistuminen opiskelijaroolissa
- *Julkaisutoiminta*: Opinnäytetöiden tekeminen, terapiakoulutusten lopputöiden tekeminen
- *Hallinto/kehittäminen*: Ammatilliseen kehittämistoimintaan osallistuminen palvelun saajan roolissa, ammattitaidon kehittämiseen liittyvään hallinnolliseen toimintaan osallistuminen

Palvelukonteksti

Palvelukontekstilla tarkoitetaan sitä toimintaympäristöä missä psykologinen palvelutoiminto tuotetaan. Tällä koodilla määritellään myös asiakkuuden laatu, eli onko kyseessä toimintaympäristön ulkoinen, sisäinen vai eri toimintaympäristöjen välinen asiakkuus. Tällä luokittelu-ulottuvuudella erottuu esimerkiksi varsinainen asiakastyö ja tähän liittyvä työnohjaustoiminta. Vaikka työnohjauksen perimmäinen tarkoitus saattaa olla esimerkiksi jollekin yksilölle tehtävä interventiosuunnitelma, työnohjaus toteutetaan usein organisaation sisäisenä tai organisaatioiden välisenä asiakkuutena, joka on mahdollista koodata tällä ulottuvuudella. Samalla voidaan kuitenkin koodata työnohjauksen perimmäinen kohde, joka koodataan edellä esitetyllä *Työn kohde* -ulottuvuudella. Näin ollen *Palvelukonteksti* -ulottuvuudella on mahdollista erottaa kaikki ns. suora ja epäsuora asiakastyö säilyttäen kuitenkin kosketus työn perimmäiseen kohteeseen eli asiakkaaseen. Tällä ulottuvuudella on myös mahdollista koodata verkostotyö sen eri muodoissaan, eli verkostotyön osana suoritettu neuvonta, ohjaus ja interventio. Palvelukontekstilla voidaan myös erotella työtoiminnan kansalliset ja kansainväliset verkostot eri muodoissaan.

1. Psykologin asiakastyö

Määrittely: Tähän luokkaan koodataan suoraan asiakkaaseen kohdistuva psykologityö erotuksena kaikesta välillisestä asiakastyöstä. Tähän koodataan luonnollisesti myös yksityisen ammatinharjoittajan suorat asiakaskontaktit.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Psykologin asiakastutkimukset erikoissairaanhoidossa
- *Interventioprosessit:* Koulupsykologin suorittama vanhempien neuvonta
- *Koulutus:* Organisaation ulkopuolelle annetut opetuspalvelut
- *Julkaisutoiminta:* Tilaustutkimukset
- *Hallinto/kehittäminen:* Organisaatiosta ulospäin suunnattu kehittämis-toiminta

2. Psykologin toimintaympäristön sisäinen palvelu

Määrittely: Tähän luokkaan koodataan toimintaympäristön jäsenten välillä tapahtuva toiminta. *Työn kohde* -ulottuvuus määrittelee tämän toiminnan perimmäisen kohteen eli onko se yksilöön/ryhmään/perheeseen tms. liittyvä epäsuoraa asiakastyötä vai esimerkiksi itse organisaatiota ylläpitävää hallinnollista tiimityötä. Tähän luokkaan koodataan myös kahden organisaation välillä tapahtuva palvelujen vaihto, jota ei määritellä varsinaiseksi verkostotyöksi. Esimerkiksi ns. virkatyönä tai ”oravannahkakauppana” toiseen organisaatioon annettu työnohjaus koodataan tähän luokkaan.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Psykologi raportoi tutkimustuloksista moniammatilliselle työryhmälle
- *Interventioprosessit:* Psykologin antamat sisäiset työnohjukset ja ammatilliset neuvonnat
- *Koulutus:* Organisaation sisäinen koulutus
- *Julkaisutoiminta:* Organisaation sisäiset tutkimusraportit, opinnäytetyöt
- *Hallinto/kehittäminen:* Hallinnollinen perustoiminta ja omaa organisaatiota koskeva kehittämis-työ

3. Psykologin verkostotyö

Määrittely: Tähän luokkaan koodataan organisaatioiden välinen yhteistoiminta, joista tyypillisenä esimerkkinä on verkostotyö eri muodoissaan. Myös kaikki kansallisen ulottuvuuden sisältävä toiminta koodataan tähän.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Verkostotyöhön liittyvät arviot
- *Interventioprosessit:* Verkostointerventiot

- *Koulutus*: Useiden toimialojen yhteistyönä toteuttama koulutusohjelma
- *Julkaisutoiminta*: Kansallisen tason julkaisut
- *Hallinto/kehittäminen*: Yli organisaatorajojen ulottuva hallinnollinen yhteistyö, laajat kansalliset kehittämisprojektit

4. Psykologin kansainvälinen yhteistoiminta

Määrittely: Tähän luokkaan koodataan kaikki kansainvälisiä yhteyksiä sisältävä toiminta.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit*: Ulkomaille suoritettavat arviot
- *Interventioprosessit*: Ulkomaille tai ulkomaisille osanottajille annettu työnohjaus.
- *Koulutus*: Ulkomaalaisten kouluttajien kanssa yhteistyönä järjestetty kurssi
- *Julkaisutoiminta*: Julkaisut kansainvälisissä tieteellisissä lehdissä
- *Hallinto/kehittäminen*: Hallintotyö kansainvälisissä organisaatioissa, kansainväliset kehittämisprojektit

Työskentelyvaihe

Psykologin työ on vaativaa asiantuntijatyötä ja merkittävä osa siitä tapahtuu ”hiljaisesti” suunnitteluna, valmisteluna sekä tiedon analysointina, tulkintana, raportointina jne. Psykologin työhön kuuluva testaus vie usein runsaasti aikaa: testimateriaali täytyy pisteittää ja tietoa täytyy yhdistellä useasta eri tietolähteestä. Myös lausunnon kirjoittaminen on työläs ja aikaa vaativa prosessi. Psykologityötä luokittelevan järjestelmän täytyykin antaa mahdollisuus tämän monimuotoisen toiminnan kuvaamiselle, jos psykologinen palvelutoiminto halutaan eritellä jotakin tarkoitusta varten. Tämän vuoksi tässä luokittelujärjestelmässä on *Työskentelyvaihe* -ulottuvuus, joka perustuu perinteiseen tiedonkäsittelymalliin: tietoa vastaanotetaan, analysoidaan, tulkitaan ja raportoidaan. Lisäksi psykologi pyrkii vaikuttamaan tämän prosessin tuottaman tiedon pohjalta esimerkiksi kertomalla siitä moniammatilliselle työryhmälle tai antamalla tutkittavalle asianmukainen tutkimuspalautte. Nämä vaiheet eivät välttämättä aina seuraa toisiaan ideaalimallin mukaan tässä järjestyksessä vaan todelliset haasteet usein vaativat joustavaa siirtymistä edestakaisin eri vaiheiden välillä. Tämä luokittelu-ulottuvuus antaa välineen näiden eri vaiheiden kuvaamiseen ja huomioimiseen osana psykologityötä.

Sama työsuoritus saattaa usein sisältää useita eri työvaiheita. Psykologilla on tällöin kaksi päälinjaa koodauksen tekemiseen: erittelevä tai yleistävä koodaaminen. Erittelevällä koodaamisella tuotetaan useita koodeja vastaamaan työsuori-

tuksen eri työvaiheita. Tällaista koodaustapaa voidaan käyttää, kun halutaan tuoda tarkemmin esiin työsuorituksen eri sisältöjä, kuten esim. laskutuserittelyissä tai vaikkapa tarkemmassa työajan seurannassa. Yleistävällä koodaamisella sisällytetään yhteen koodiin koko työsuoritus useine mahdollisine työvaiheineen. Vaikka työvaiheita voi tällöin olla useita, psykologin on valittava työsuorituksen keskeisin ja olennaisin työvaihe koodia varten. Tällöin voidaan ajatella, että tämä valittu työskentelyvaihekoodi on ollut kyseisen työsuorituksen eräänlainen painopistealue.

1. Psykologityön vaiheena valmistelu

Määrittely: Valmistelemaan työhön kuuluu kaikki psykologisiin työskentelymuotoihin liittyvä ennakovalmistelu ja suunnittelu. Tätä voi olla esimerkiksi tiedon hakeminen verkosta, artikkelien lukeminen, sopivan protokollan miettiminen jne.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Tarvittavan testipatteriston suunnittelu ja räätälöinti huomioiden tutkittavan erityisongelma
- *Interventioprosessit:* Edellisen terapiaistunnon muistiinpanojen lukeminen ja tulevan kerran agendan miettiminen mm. sen pohjalta
- *Koulutus:* Koulutuskokonaisuuden hahmottaminen ja jäsentäminen, opetusmenetelmien suunnittelu
- *Julkaisutoiminta:* Tutkimustoimintaan liittyvät valmistelut, kuten aihepiiriin liittyvään materiaaliin perehtyminen tai vaadittavien tutkimusluopien hakeminen
- *Hallinto/kehittäminen:* Hallinnollisten kokousten valmistelut

2. Psykologityön vaiheena tiedon keruu

Määrittely: Keruuvaiheeseen kuuluu kaikki psykologisiin työskentelymuotoihin liittyvä tiedonkeruu ja vastaanottaminen. Tämä voi saada hyvin erilaisia muotoja palvelutoiminnosta riippuen ja sanaa tieto ei pidä tässä yhteydessä ottaa liian kirjaimellisesti. Esimerkiksi tunneprosesseihin sisältyy runsaasti informatiivista vuorovaikutusta ja myös tähän liittyvä kokemuksellinen vastaanottaminen voidaan koodata keruuvaiheeseen kuuluvaksi silloin kun esimerkiksi terapiakerta tähän suuntaan painottuu.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Haastattelut ja testien käyttäminen psykologisissa tutkimuksissa
- *Interventioprosessit:* Asiakkaan kuunteleminen ja kokemuksellinen vastaanottaminen
- *Koulutus:* Opetusmateriaalin etsiminen

- *Julkaisutoiminta:* Tutkimusaineiston keruu
- *Hallinto/kehittäminen:* Asialistojen ja muun kokousmateriaalin kerääminen, hallinnolliset kyselyt

3. Psykologityön vaiheena analysointi

Määrittely: Analysointivaiheeseen kuuluu kaikki palveluprosessin kohteena olevan materiaalin organisoiminen, järjestäminen ja muu jatkotyöstäminen tulkintaa varten.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Haastattelutiedon jäsentäminen, testipistemäärien laskeminen
- *Interventioprosessit:* Interventiotapaamisista saadun materiaalin muokkaaminen
- *Koulutus:* Opetusmateriaalin muokkaaminen ja jäsentäminen
- *Julkaisutoiminta:* Tilastolliset data-analyysit, tekstimuotoisen materiaalin jatkokäsittely
- *Hallinto/kehittäminen:* Hallinnollisen materiaalin analysointi, tilastojen laskeminen jne.

4. Psykologityön vaiheena tulkinta

Määrittely: Tulkintavaiheeseen kuuluu kaikkein vaativin osa tiedonkäsittelyä, joka viime kädessä tekee psykologin toiminnasta asiantuntijatyötä.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Testimateriaalin tiivistäminen ja tulkitseminen yhteenvetona, johtopäätöksiä ja suosituksia varten
- *Interventioprosessit:* Interventiotapaamisista saadun materiaalin tulkitseminen, joka voi tapahtua itse asiakastilanteessa tai myös asiakastapaamisen välillä, jolloin vedetään yhteen materiaalia pidemmältä aikaväliltä ja tehdään työhypoteeseja tai jatkosuunnitelmia tämän pohjalta
- *Koulutus:* Opetusmateriaalin tiivistäminen, olennaisten opetusviestien ja yhteenvetojen muodostaminen
- *Julkaisutoiminta:* Johtopäätösten tekeminen tutkimustulosten pohjalta
- *Hallinto/kehittäminen:* Hallinnollisten johtopäätösten ja toimintatapojen muodostaminen, päätöksenteko, strategisten toimintalinjojen muodostaminen

5. Psykologityön vaiheena raportointi

Määrittely: Raportointivaiheeseen kuuluu psykologisiin palvelutoimintoihin liittyvän materiaalin saattaminen kirjalliseen muotoon.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Psykologin lausunnon kirjoittaminen
- *Interventioprosessit:* Terapiamuistiinpanojen ja yhteenvetojen kirjoittaminen
- *Koulutus:* Powerpoint –materiaalin valmistelu opetusta varten
- *Julkaisutoiminta:* Tutkimukseen liittyvä kirjoitustyö
- *Hallinto/kehittäminen:* Hallinnollisten esitysten ja raporttien saattaminen kirjalliseen muotoon

6. Psykologityön vaiheena toimenpide

Määrittely: Toimenpide on edellä kuvatun prosessin toimeenpaneva suoritusvaihe.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Psykologin lausunnon tuottaman tiedon välittäminen työryhmälle, tutkimuspalautteen antaminen, muu lausunnon suositusten implementointi ennen varsinaista interventiota
- *Interventioprosessit:* Terapeuttinen vaikuttaminen, tulkinnan vuorovaikutuksellinen suorittaminen, harjoitustehtävän antaminen
- *Koulutus:* Varsinainen koulutusvuorovaikutus
- *Julkaisutoiminta:* Julkaisun loppuun saattaminen, kirjoitetun materiaalin muokkaaminen (referee) palautteen perusteella
- *Hallinto/kehittäminen:* Päätöksen tuottavat kokoustilanteet, päätösten implementointi

Vaikuttamisen tavoite

Psykologi tekee työtä hyvin monimuotoisten prosessien kanssa. Toivottua prosessia ei välttämättä ole vielä lainkaan olemassa, vaan se joudutaan luomaan ja rakentamaan. Jostakin prosessista haetaan merkkejä sen varhaisessa vaiheessa ja siihen pyritään mahdollisesti vaikuttamaan ennaltaehkäisevästi. Psykologin työssä on perinteisesti painottunut vahingollisen prosessin määrittelyyn ja vaurion korjaamiseen tähtäävä työ. Ihmisen kehityksen ja luontaisten toimintaedellytysten asiantuntijana psykologilla on työssään erityinen mahdollisuus myös myönteisen kehityksen edistämiseen ja vahvistamiseen, joille on hyvä olla oma paikkansa psykologityön luokittelujärjestelmässä. *Vaikuttamisvaihe* –luokitusulottuvuudella voidaan kuvata psykologin toiminnan painopistettä kohdeprosessin kannalta. Tällä

luokitusulottuvuudella voidaan kuvata erilaisia tutkimus ja interventiopainotuksia, kuten esimerkiksi preventiivinen toiminta tai psykoterapiat. Sen avulla voidaan myös kuvata saman prosessin erilaisia vaiheita, kuten esimerkiksi psykoterapiaprosessin vaihtelevat painopisteet ongelmien työstämisen ja terveen kehityksen edistämisen suhteen.

Joskus samassa työsuorituksessa voi olla useita eri vaikuttamisvaiheita. Tällöin menetellään vastaavalla tavalla kuin työskentelyvaiheen koodaamisessa, eli tehdään valinta joko erittelevän tai yleistävän koodaamisen välillä. Erittelevä koodaaminen yksilöi työsuorituksen eri vaikuttamisvaiheet. Esimerkiksi psykologi voi saman moniammatillisen tiimin aikana ottaa kantaa useisiin eri asiakastapauksiin, joissa vaikuttamisvaiheet voivat olla erilaiset. Tällöin erittelevällä koodauksella annetaan koodi jokaiselle tapaukselle/kannanotolle erikseen ja tällöin on mahdollista valita tapauskohtainen koodi myös vaikuttamisvaiheelle. Yleistävässä koodauksessa jälleen joudutaan valitsemaan pääasiallinen tai olennaisin vaikuttamisvaihe yhteen kokoavaan koodiin. Psykologi joutuu tällöin määrittelemään itse mikä oli se perimmäinen vaikuttamisvaihe, johon työsuorituksella pyrittiin. Esimerkiksi, jos em. tiimi koostui pääasiassa terapiakannanotoista, vaikuttamisvaiheeksi voidaan valita korjaaminen.

1. Psykologityön tavoitteena proaktio

Määrittely: Tämä koodi kuvaa hyvin alkutekijöistä lähtevää kehittämistyötä.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Tutkimusmenetelmien ja käytäntöjen kehittäminen.
- *Interventioprosessit:* Interventiomenetelmien ja käytäntöjen kehittäminen, uuden näkökulman rakentaminen psykoterapiaprosessissa
- *Koulutus:* Kokonaan uusien koulutusohjelmien kehittäminen, uusi kartoittamaton aihepiiri
- *Julkaisutoiminta:* Uusien paradigmojen kehittäminen
- *Hallinto/kehittäminen:* Kehittämisprojektien luominen, hallinnollisten strategioiden luominen

2. Psykologityön tavoitteena tunnistaminen

Määrittely: Tämä koodi kuvaa niitä psykologin palvelutoimintoja, joissa pyritään tiettyjen ilmiöiden esiin saattamiseen tai vahvistamiseen, usein jotakin jatkotyöskentelyä varten.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Ensiarviot, seulontatutkimukset
- *Interventioprosessit:* Psykologinen ensiapu

- *Koulutus:* Ensikoulutukset jostakin uudesta aihepiiristä, etiologia, varhastunnistaminen
- *Julkaisutoiminta:* Pilottitutkimukset
- *Hallinto/kehittäminen:* Hallinnolliset kokeilut, pilottihankkeet

3. Psykologityön tavoitteena ennaltaehkäisy

Ohje: Tämä koodi kuvaa johonkin kielteiseen prosessiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ehkäisevästi vaikuttavaa toimintaa eli preventiota.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Psykologin tutkimukset varhaiskuntoutussuunnitelmaa varten
- *Interventioprosessit:* Vanhemmuuden tukeminen moniongelmaisissa perheissä, psykoedukaatio, selviytymisvälineiden antaminen psykoterapiaprosessissa tai neuropsykologisessa kuntoutuksessa
- *Koulutus:* Tähän voidaan koodata ennaltaehkäisevään työhön liittyvä koulutus.
- *Julkaisutoiminta:* Tähän voidaan koodata ennaltaehkäisyyn liittyvä tutkimustyö ja julkaisutoiminta
- *Hallinto/kehittäminen:* Uhkakuviin valmistautuminen

4. Psykologityön tavoitteena edistäminen

Ohje: Tähän voidaan koodata myönteisten kehityskulkujen edesauttaminen

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Tutkittavan vahvoja toiminta-alueita tai tervettä kehitystä kartoittavat tutkimukset
- *Interventioprosessit:* Terveyspsykologiset interventiot, jotka tähtäävät terveydelle myönteisten elintapojen muodostamiseen, psykoedukaatio, sellaiset vaiheet psykoterapiassa, joissa on mahdollista edistää jotakin tervettä rakennetta/toimintatapaa
- *Koulutus:* Tähän voidaan koodata edistämisen näkökulmaan painottuva koulutus, esimerkiksi terveyden edistäminen.
- *Julkaisutoiminta:* Tähän voidaan koodata edistämisen näkökulmaa painottava tutkimustyö ja julkaisutoiminta, esimerkkinä positiivinen psykologia ja onnellisuustutkimus
- *Hallinto/kehittäminen:* Myönteisten hallinnollisten prosessien edistäminen, palkitseva esimiestyö, myönteinen palaute, edistämisprosesseja painottava kehittämistyö

5. Psykologityön tavoitteena korjaaminen

Ohje: Tähän koodataan jo syntyneitä vaurioita korjaava toiminta.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Perinteiset psykodiagnostiset arviot ja tutkimukset, jotka pyrkivät identifioimaan häiriön ja sen taustalla olevan perusproblematiikan
- *Interventioprosessit:* Hoitopainotteiset interventiot, ongelmien työstämisen vaihe psykoterapiassa
- *Koulutus:* korjaavaa näkökulmaa painottava koulutus, esimerkiksi psykodiagnostinen koulutus, ongelmakeskeisten interventiomenetelmien koulutus
- *Julkaisutoiminta:* korjaamisen näkökulmaan painottuva tutkimustyö ja julkaisutoiminta, terapiatutkimus, masennuksen hoito tms.
- *Hallinto/kehittäminen:* hallinnollinen korjaava toiminta, korjaamisprosesseja painottava kehittämistyö

6. Psykologityön tavoitteena seuranta/vahvistaminen

Ohje: Tähän koodataan saavutettujen vaikutusten ylläpitoon tähtäävä toiminta.

Esimerkkejä:

- *Tutkimusprosessit:* Skitsofreniakuntoutettavan arjessa selviytymistä kartoittava tutkimus aktiivisen kuntoutusjakson jälkeen
- *Interventioprosessit:* ”Boosterikäynnit”, seurantakäynnit
- *Koulutus:* Tähän voidaan koodata ylläpitoon liittyvä koulutus.
- *Julkaisutoiminta:* Tähän voidaan koodata ylläpitoon liittyvä tutkimustyö ja julkaisutoiminta.
- *Hallinto/kehittäminen:* Rakenteita ylläpitävä hallinnollinen perustoiminta, kehittämisprojektin vaikutusten seuranta

Koodausprosessi

Koodaus psykologityön luokitusjärjestelmällä tapahtuu valitsemalla edellä kuvatut koodivaihtoehdot seuraavassa järjestyksessä: 1. työskentelymuoto, 2. työskentelymuodon tarkenne, 3. työn kohde, 4. palvelukonteksti, 5. työskentelyvaihe ja 6. vaikuttamisen tavoite.

Koodeista muodostuu loogisesti kolme paria. Näistä ensimmäinen liittyy psykologin työskentelymuotoon tarkentamiseen (1-2, palvelutoiminto). Toinen pari liittyy asiakkaaseen ja palvelukontekstiin (3-4, asiakkuus). Kolmas pari liittyy psykologityön prosessimuuttujiin (5-6, palveluprosessi). Koodausta saattaa helpottaa, jos koodaaja jäsentää koodaustapahtuman näiden parien avulla.

Koodit on valittu siten, että pääluokkia (työskentelymuoto ja työn kohde) sekä työskentelymuodon tarkennetta kuvaavat isot kirjaimet. Prosessimuuttujia kuvaavat numerot. Näin ollen koodin yleinen formaatti on muotoa AB A2 12. Alla oleva taulukko kuvaa tämän koodausformaatin taustalogiikka.

Taulukko 1. Psykologityön palvelutoimintojen koodausformaatin taustalogiikka.

A	B	A	2	1	2
Työskentelymuoto	Työskentelymuodon tarkenne	Työn kohde	Palvelukonteksti	Työskentelyvaihe	Vaikuttamisen tavoite
Palvelutoiminto		Asiakkuus		Palveluprosessi	

Koodaminen sujuu helpoiten käyttämällä apuna ohjekirjan lopussa esitettyä koodauslomaketta, jossa käydään vaiheittain koodaustapahtuma läpi ja jossa on paikat koodien kirjaamista varten. Koodauslomakkeessa on esitetty myös luokitusjärjestelmän pääotsikot. Näin se toimii myös eräänlaisena tiivistelmänä koko luokitusjärjestelmästä. Lisäksi ohjekirjan lopussa on tiivistelmä luokituskriteereistä.

Esimerkkikoodauksia

Alla esitetyt esimerkit eivät millään muotoa kata kaikkia psykologin toiminta-alueita eivätkä välttämättä kuvaa eri toiminta-alueiden keskeisimpiä tai edustavimpia työtehtäviä. Tässä vaiheessa esimerkkien tarkoitus on demonstroida luokitusjärjestelmän taipuvuutta kuvaamaan psykologin erityyppisiä työtehtäviä tai palvelutoimintoja. Esimerkkikokoelmaa täydennetään jatkuvasti sopivilla esimerkeillä luokitusjärjestelmän pilotoinnin edetessä.

AmmatINVALINTAPSYKOLOGIN TEHTÄVIÄ:

AmmatINVALinnanohjauspalvelun esittely työnhakuryhmälle	IBG 313
Asiakkaan elämäntilanteen kartoittaminen tarpeellisilta osin	ABI 122
Asiakkaan minäkäsityksen tarkastelu: päätöksentekotaidot, osaaminen ja vahvuudet, mahdolliset kehittymistarpeet ja etenemisen esteet	IBI 111
Henkilöasiakkaan ammatINVALinnanohjaus	IDI 164
Yksilötestauksen suunnittelu	AAI 111
Yksilötestaus AVO:n testiohjelmalla	ADI 112
Testipalautteeseen valmistautuminen	AAI 111
Testipalautteen antaminen asiakkaalle	ICI 142
Tietojen kirjaaminen URA-järjestelmään	DAO 256
Neuvottelu työnvälityksen kanssa	IAO 212
Työnantajan pitkäjänteinen neuvominen työkokeilun järjestämisessä	IDO 166
Asiakastapaamisen suunnittelu	ICI 112
Neuvottelu vakuutusyhtiön kuntoutussuunnittelijan kanssa	IAI 312
Kokous paikallisten oppilaitosten opinto-ohjaajien kanssa ohjauksen kehittämisestä	DBO 364
Psykonetin erikoispsykologikoulutukseen liittyvä tutkimustoiminta	DBN 332

Kasvatus- ja perheneuvolan psykologin tehtäviä:

Ilmoittautumispuheluiden vastaanotto, jossa tehdään alustavaa kartoitusta ongelmasta sopivien ensitoimenpiteiden miettimiseksi ja annetaan mahdollisesti joitain neuvoja	IBF 122
Hoitoneuvottelu, jossa tapauselostus eräästä perheestä.	ICF 122
Psykologi käyttää asiantuntemustaan tapauksen ymmärryksen lisäämiseksi erityisesti ennaltaehkäisyn näkökulmasta	IAF 243

Koulupsykologin tehtäviä

Koulupsykologi pitää esitelmän vanhempainillassa koululaisten oppimisvaikeuksien tunnistamisesta	EBF 162
Koulupsykologi neuvoo oppilasta oppimisstrategioissa	ICF 164
Oppilaalle annettu kriisi-interventio koulukiusaamistapaukseen	IEF 165
Useampi luokan ryhmytymistä edistävä tapaaminen	IDG 164
Oppilashuoltotyöryhmän kokous, jossa suunnitellaan toimenpiteitä koululle ongelmalliselle oppilaalle	IAG 135

Kuntoutuspsykologin tehtäviä:

Psykologiharjoittelijan ohjaaminen, johon kuuluu psykologisen tutkimuksen suunnittelu kuntoutujalle	EEI 115
testien pisteyttäminen	EEI 135
kannanotot ja suositukset	EEI 145
ja lausunnon alustava kirjoittaminen	EEI 155

Kuntoutuspalaveri

Palaverissa läsnä asiakas ja oman poliklinikan työryhmä sekä Kelan, Vakuutus kuntoutuksen ja työvoimahallinnon edustajat.

Tehdään kannanotto aivovamman aiheuttamasta haitta-asteesta, työkyvystä ja virallisen edunvalvojan tarpeellisuudesta, johon

psykologi tekee arvion	ABI 365
kannanoton	ICI 365
ja kuntoutussuunnitelman koskien lääkinällistä ja ammatillista kuntoutusta jo olemassa olevan tiedon pohjalta	AFI 365

Tiimityön kehittäminen

psykologi, kuntoutusohjaaja ja sosiaalityöntekijä kehittävät yhteistyössä ennakkokyselyn aivovammapotilaille, mikä sisältää itsearvion toimintarajoitteista ja ongelmista	DBI 261
---	---------

Psykologinen tutkimus

Aikaisempien tutkimustulosten hakeminen	AAI 125
perehtyminen aiempiin tutkimustuloksiin ja suunnitelmiin	AAI 135
keskustelu sosiaalityöntekijän kanssa asiakkaan mahdollisuuksista saada ammatillista kuntoutusta	IBI 225
ammatillisen kuntoutuksen edellytysten arviointi sisältäen psykologisen kykyprofiilin, oppimisedellytykset, asiakkaan ammatillisen suuntautumisen ja erityisosaamiset	AEI 165

Oman työryhmän meeting

keskustellaan kahden eri asiakkaan tilanteesta	IAI 236
jossa keskeisenä teemana on kuntoutusjakson jälkeinen selviytyminen sekä esitellään psykologin tutkimustuloksia	ADI 266

Psykiatrian aluepoliklinikalla toimivan psykologin tehtäviä

Uusien potilaiden vastaanottaminen lähetetiimissä	IAI 212
Soveltuvuusarvio psykodynaamiseen psykoterapiaan käyttäen vapaata haastattelua ja Roschachin –testiä	ACI 162
Kognitiiviseen lyhytterapiaan liittyvä terapiakäynti, jossa psykologin rooli oli aktiivisen kantaaottava	IFI 146
Edellisen terapiakäynnin kirjaaminen	IFI 255
Uuden ryhmähoitomenetelmän kehittämistyöhön kuuluva moniammatillinen palaveri, jossa käsitellään yhdessä kerättyä kirjallisuutta ja kirjoitetaan toimintaprotokollaa	DBG 231 DBG 251

Terveyskeskuspyskologin tehtäviä

Neuvottelu psykologin haastatteleman lapsen asioissa päiväkodissa, paikalla vanhempi/-mat, päiväkodin henkilökuntaa, lastensuojelu ja/tai kouluviranomaiset. Haastattelun aiheena koulukiusaaminen.	ACF 364
---	---------

Työterveyshuollon psykologin työtehtäviä

Psykologi osallistuu pyydettyä asiakasyrityksen työhyvinvoinnin edistämisen suunnitteluun.	IBO 114
Se voi olla kertaluonteinen konsultaatio, johon sisältyy arvio ja neuvonta	ABO 164 ICO 164
Tai se voi olla pitempikestoinen ohjausprosessi	IDO 164
Siihen voi liittyä myös tietyille ammattiryhmälle suunnattu työhyvinvointitutkimus, jossa käytetään useita työhyvinvointia kartoittavia mittareita. Tutkimuksen tarkoitus on saada esiin asiakasryhmän työuupumusriski	AEG 162

Asiakasyritys pyytää psykologin luentoa työuupumuksen ehkäisystä.

Psykologi on yhteydessä luennon pyytäjään ja tarkentaa aihetta.	EBO 113
Psykologi kerää tutkimusartikkeleita aiheesta	EBO 123
Psykologi valmistaa opetusdiat	EBO 153
Psykologi pitää luennon	EBO 163

Vankilapsykologin tehtäviä

Vartijakokelaan ohjaus kriisin jälkipuintia koskevan lopputyöntutkimuksen laadinnassa.	E EI 215
Tulevan psykologiharjoittelijan työsuhteeseen liittyvistä asioista neuvottelu ja alustava sopiminen vankilan johtajan ja henkilöstöhallinnon yhdyshenkilön kanssa.	DAG 211
Seksuaalirikoksesta tuomitun motivointi STOP-toimintaohjelmaan usean käynnin tapaamisilla	IDF 163
Riskiarvion ja lausunnon tekeminen	ABI 243 ABI 253
Näiden lähettäminen Kuopion vankilaan vangin hakemuskäytöksen kera.	DAI 263

Eräitä valittuja koodausesimerkkejä

Tämän otsikon alle on valittu joitakin työtehtäviä, joiden koodaaminen on koettu vaikeaksi. Koodauksen lisäksi esitetään tarkemmat perustelut ja esimerkit koodausluokkien käytölle. Esimerkkilistaa kasvatetaan sitä mukaa kun hankalia koodauskysymyksiä ilmaantuu, ja ne sijoitetaan nettiosoitteeseen www.psykologityo.fi

Lääkärin kierto osastolla

Tämän koodaamiseen voidaan ottaa kaksi lähestymistapaa: erittelevä ja yleistävä koodaaminen. Erittelevässä koodaamisessa koodataan kaikki psykologin kierron ajalla tekemät kannanotot. Nämä voivat olla esim. arvioita, neuvontaa tai ohjausta. Ne voivat kohdistua eri asiakkaisiin, esim. yksilöihin tai perheisiin. Ne voivat sisältää eri työskentely ja vaikuttamisvaiheita. Näistä kuitenkin valitaan kuhunkin kannanottoon aina yksi pääasiallinen työskentely- ja vaikuttamisvaihe.

Esimerkkejä erittelevästä koodaamisesta lääkärin kierrolla:

Psykologi arvioi alustavasti potilaan kykyä aloittaa IBI 232
hoitosuhde sairaalajakson jälkeen työryhmän tuottaman tiedon pohjalta.
Työskentelyvaiheen koodaus: 1 = mikäli psykologi pohdiskelee ja valmistellee asiaa tiimiä hyödyntäen, 2 = mikäli psykologi kokoaa asiasta tietoja tiimiltä, 3 = mikäli psykologi muokkaa tietoa ja vie sitä ymmärrettävämmälle tasolle, 4 = mikäli psykologi tuo asiaan selkeän ja perustellun näkökulman tai tulkinnan, 5 = mikäli psykologi vie esitetyn näkökulman kirjalliseen muotoon esim. potilaskertomukseen, 6 = mikäli psykologi esittää toimenpiteen tai suunnitelman oman tulkintansa pohjalta.
Vaikuttamisen tavoitteen käyttö: 1 = mikäli hoitosuhteen laatu tai intervention tyyppi on täysin auki, 2 = mikäli psykologi etsii tekijöitä jotka ovat yhteydessä esim. psyykkiseen työskentelyyn tai hakee vaihtoehtoja muuttaman tunnetun interventiotyyppin kesken, 3 = mikäli psykologi pohtii etupäässä hoitosuhteen onnistumisen uhkia tai pois sulkee epäsoivia interventioita, 4 = mikäli psykologi pohtii potilaan vahvuuksia psyykkiseen työskentelyyn ja soveltuvuutta johonkin tiettyyn interventioon, 5 = mikäli psykologi pohdiskelee, ennakoii tai kuvaa psykoterapeuttisen prosessin parantavaa vaikutusta, 6 = mikäli psykologi ennakoii tai pohdiskelee vaikutusten pysyvyyttä ja selviämistä/selviytymisedellytyksiä hoitosuhteen jälkeen

Psykologi arvioi potilaan itsemurhariskiä ja ehdottaa toimenpidettä ABI 263
Riskin pienentämiseksi. Työskentelyvaiheen ja vaikuttamisen tavoitteen käyttö kuten edellä.

Esimerkki lääkärin kierron yleistävästä koodaamisesta:

Tiimi, jossa psykologi ottanut kantaa enimmäkseen terapiakysymyksiin ja antanut näihin liittyviä suosituksia. IAI 265

Sähköpostiviestintä

Sähköpostiviestintä ei sinällään varsinaisesti ole psykologin palvelutoiminto mutta se voi olla osa hallinnollista tehtävää, koulutusta, julkaisutoimintaa tai joissakin tapauksissa itse potilastyötä. Se voi kohdistua esim. organisaatioon, psykologiyhteisöön tai omaan ammattitaitoon. Sähköpostiviestintä koodataan näihin luokkiin sen funktion mukaan mitä se palvelee: onko se valmistavaa työtä, tietoa keräävää, jäsentävää, tulkitsevaa, toimeenpanevaa jne. Myös sähköpostilla on jokin vaikutus mitä tavoitellaan, se voi olla kokonaan uutta luovaa, vaihtoehtoja hakevaa, uhkia ennakoivaa, kannustavaa, korjaavaa/pahoittelevaa tai sitten rutiiniviestintää.

Esimerkki sähköpostin koodaamisesta:

Johtava psykologi tiedottaa rutiininomaisesti luennosta, jonka tulee pitämään naapurikunnan sairaalan asiantuntija. Luento koskee skitsofrenian etiologista prosessia (alainen koodaa)

EBA 322

Päivystys tai puhelinaika

Päivystys tai puhelinaika on usein tutkimus- tai interventioprosessin valmistelevaa työtä, erityisesti silloin kun ollaan valmiustilassa ja mitään ei varsinaisesti tapahdu. Kun psykologi tekee varsinaisen päivystysuorituksen, tyypillisesti kyse voi olla arvioinnista tai neuvonnasta ja se voi luonnollisesti kohdistua esim. yksilöön tai perheeseen. Työvaihe on tyypillisesti valmisteleva ja vaikuttamisvaihe tunnistava. Mikäli päivystyksen aikana otetaan esille tulevaan asiaan laajemmin kantaa, työskentelyvaiheeksi voidaan valita esim. analysoiva ja vaikuttamisvaiheeksi korjaava.

Esimerkki päivystystapahtuman koodaamisesta:

Psykologi neuvoo puhelimesta ottamaan lääkäriin yhteyttä, koska psykoottisella potilaalla on lääkkeiden rutiinikäyttöön liittyvä kysymys

ICI 166

Psykologisten palvelutoimintojen luokittelujärjestelmän tiivistetyt luokitusohjeet

Koodausprosessi

Luokitusjärjestelmä koostuu kuudesta koodattavasta ulottuvuudesta: 1. työskentelymuoto, 2. työskentelymuodon tarkenne, 3. työn kohde, 4. palvelukonteksti, 5. työskentelyvaihe ja 6. vaikuttamisvaihe. Koodaus tapahtuu valitsemalla kustakin ulottuvuudesta edellä esitetyssä järjestyksessä koodi. Koodeista muodostuu kolme loogista kokonaisuutta (paria): palvelutoiminto, asiakkuus ja palveluprosessi. Palvelutoiminto koostuu työskentelymuodosta tarkentimiseen. Asiakkuus koostuu työn kohteesta ja palvelukontekstista. Palveluprosessi koostuu työskentely- ja vaikuttamisvaiheesta. Koodit on valittu siten, että järjestelmän varsinaisia pääluokkia (työskentelymuoto ja työn kohde) kuvaavat isot kirjaimet. Näiden pääluokkien tarkentimia kuvaavat pienet kirjaimet. Prosessimuuttujia kuvaavat numerot. Näin ollen kokonaiskoodin yleinen formaatti on muotoa Ab Ab 12 (ks. alla olevä kuvio).

A	B	A	2	1	2
Työskentelymuoto	Työskentelymuodon tarkenne	Työn kohde	Palvelukonteksti	Työskentelyvaihe	Vaikuttamisen tavoite
Palvelutoiminto		Asiakkuus		Palveluprosessi	

Koodaaminen sujuu helpoiten käyttämällä apuna koodauslomaketta, jossa on esitetty luokkien nimet koodeineen koodausprosessia vastaavassa järjestyksessä. Luokkien tiivistetyt kuvaukset on esitetty alla ja tarkemmat kuvaukset esimerkkeineen löytyvät luokitusoppaasta.

Palvelutoiminto: Psykologiset työskentelymuodot ja niiden tarkenteet

A. Psykologiset tutkimukset	Psykologisen tiedon ja tutkimusmenetelmien systemaattinen soveltaminen johonkin asiakastilanteesta nousevaan tutkimusongelmaan tai kysymykseen vastaamiseksi
A. Psykologisen tutkimustarpeen arviointi	Ennen tutkimusta suoritettava tutkimusedellytysten ja -kysymysten arviointi
B. Psykologinen arvio	Kannanotto asiantuntemuksen pohjalta
C. Suppea psykologinen tutkimus	Kannanotto haastattelun + 1. menetelmän pohjalta yhteen psykologiseen dimensioon
D. Keskilaaaja psykologinen tutkimus	Kannanotto haastattelun + 2 menetelmän pohjalta, rajattu kysymyksen asettelu
E. Laaja psykologinen tutkimus	Kannanotto haastattelun + useiden menetelmien pohjalta laajaan kokonaisuuteen
F. Toimenpidesuunnitelma	Tutkimuksesta työstetty konkreettinen ja yksilöllisesti räätälöity interventiosuunnitelma

I. Interventioprosessi	Psykologisen tiedon, menetelmän ja osaamisen avulla tapahtuva systemaattinen vaikuttaminen eri asteisesti jäsennetyn suunnitelman tai mallin pohjalta
A. Moniammatillinen vaikuttaminen	Vastavuoroinen perustoiminta moniammatillisen työryhmän jäsenenä
B. Psykologisen intervention suunnittelu	Interventioprosessin aloittamiseen vaadittava selvittely työ
C. Psykologin suorittama neuvonta	Arvion tai tutkimuksen pohjalta esitetty yksittäinen muutosta edistävä kannanotto (=konsultaatio)
D. Psykologinen ohjaus	Systemaattista ja prosessinomaista vaikuttamista asiantuntemuksen pohjalta
E. Mini-interventio	Muutaman käyntikerran interventio mallin tai protokollan pohjalta
F. Lyhyt interventio	Enintään 25 käyntikerran/1vuoden interventio mallin tai protokollan pohjalta
G. Keskipitkä interventio	Kestoltaan 1-3 vuoden interventio mallin tai protokollan pohjalta
H. Pitkä interventio	Kestoltaan yli 3-vuotinen intervention mallin tai protokollan pohjalta
E. Koulutus	Tiedon tai osaamisen tavoitteellinen ja systemaattinen lisääminen
A. Tiedon antaminen	Yksittäinen kertaluonteinen suullinen tai kirjallinen tiedonvälitys
B. Opetustehtävä	15 min. – muutamaan tuntiin kestävä valmisteltu yksittäinen opetustapahtuma
C. Kurssi	Useasta opetustehtävästä muodostuva koulutuskokonaisuus
D. Koulutusohjelma	Useasta kurssista tai osa-alueesta muodostuva laaja opintokokonaisuus
E. Koulutuksellinen ohjaus	Ammatilliseen tutkintoon tai muuhun koulutuskokonaisuuteen liittyvä ohjaustyö
P. Julkaisutoiminta	Kirjallisten tuotosten julkaisuttaminen jonkin tieteellisen, ammatillisen, yhteishyödyllisen tai kaupallisen yhteisön perustamaa ja valvomaa julkaisukanavaa pitkin
A. Menetelmäjulkaisu	Julkaisun aiheena psykologinen menetelmä
B. Opetusjulkaisu	Kustantamoiden tai oppilaitosten julkaisema opetusmateriaali
C. Asiantuntijajulkaisu	Julkaisu psykologisen asiantuntemuksen pohjalta
D. Tutkimusraportti	Tutkimusprotokollan mukaan julkaistu raportti.
E. Tieteellinen julkaisu	Referee-käytännön läpäissyt julkaisu tieteellisissä aikakauslehdissä.

D. Hallinto ja kehittämistyö	Hallinto ja kehittämistyö käsittävät organisaation, yrityksen tai oman praktiikan hallinnoimiseen ja kehittämiseen liittyvät työtehtävät.
A. Hallinnollinen perustyö	Hallinto tai kehittämistyösuoritus, joka ei edellytä psykologista erityisosaamista
B. Asiantuntijatyö	Psykologista asiantuntemusta hyödyntävä hallinto- tai kehittämistyösuoritus
C. Esimiestyö	Esimiesasemasta käsin suoritettu hallinto- tai kehittämistyösuoritus.

Asiakkuus: Työn kohde ja palvelukonteksti

Työn kohde	Psykologisen palvelutoiminnon kohde
I. Yksilö	Yksilöpsykologiset tai yksilölliset ilmiöt
P. Pari	Parisuhteilmiöt
F. Perhe	Perheilmiöt, lapsi-vanhempi-vanhemmat -suhteisiin kohdistuva psykologin toiminta
G. Ryhmä	Vähintään kolme henkilöä, jotka eivät muodosta varsinaista organisaatiota
O. Organisaatio	Institutionaalinen kokonaisuus
N. Yhteiskunta	Yhteiskunnallisiin prosesseihin suuntautuvat toiminta
M. Kansainvälinen yhteisö	Kansainvälisiin prosesseihin suuntautuva toiminta
E. Oma ammattitaito	Oman ammattitaidon kehittämiseen tähtäävä toiminta
Palvelukonteksti	Toimintaympäristö missä psykologinen palvelutoiminto tuotetaan
1. Suora asiakastyö	Suoraan asiakkaaseen kohdistuva psykologityö
2. Toimintaympäristön sisäinen palvelu	Toimintaympäristön jäsenten välillä tapahtuva toiminta
3. Toimintaympäristöjen välinen yhteistoiminta	Organisaatioiden välinen yhteistoiminta, verkostotyö, kansallinen ulottuvuus
4. Kansainvälinen yhteistoiminta	Kansainvälisiä yhteyksiä sisältävä toiminta

Palveluprosessi: Työskentelyvaihe ja vaikuttamisen tavoite

Työskentelyvaihe	Tiedonkäsittelymalliin pohjautuva vaiheistettu kuvaus psykologityön perussyklistä (suoritteen sisältäessä elementtejä useista vaiheista valitaan niistä keskeisin)
1. Valmisteleva työ	Psykologisiin työskentelymuotoihin liittyvä ennakkovalmistelu ja suunnittelu
2. Keruu	Psykologisiin työskentelymuotoihin liittyvä tiedonkeruu ja muu vastaanottaminen
3. Analysointi	Materiaalin organisoiminen, järjestäminen ja muu jatkotyöstämisen tulkintaa varten
4. Tulkinta	Induktiiviset /deduktiiviset prosessit, tiivistykset ja johtopäätökset materiaalin pohjalta
5. Raportointi	Materiaalin saattaminen kirjalliseen muotoon
6. Toimenpide	Edelliseen prosessiin tai sen osiin perustuva toimeen paneva suoritus
Vaikuttamisen tavoite	Vaikuttamisen ajoitus työn kohteena olevaan prosessiin (suoritteen sisältäessä elementtejä useista vaiheista valitaan niistä keskeisin)
1. Proaktio	Alkutekijöistä lähtevä kehittämistyö
2. Tunnistaminen	Ilmiöiden esiin saattaminen
3. Ennaltaehkäisy	Kielteisen prosessin ehkäiseminen
4. Edistäminen	Myönteisen prosessin edesauttaminen
5. Korjaaminen	Syntyneitä vaurioita korjaava toiminta
6. Seuranta/vahvistaminen	Saavutettujen vaikutusten ylläpitoon tähtäävä toiminta